

Direktoratet for
e-helse

Dette er historisk dokument som ikke vil bli oppdatert.

Dokumentet inngår i en samling av definisjonskataloger som ble utarbeidet av Kompetansesenter for IT i helse- og sosialsektoren (KITH) og senere publisert av Helsedirektoratet.

Definisjonskatalog for allmennlegetjenesten
Versjon 1.0

Publikasjonens tittel: Definisjonskatalog for allmennlegetjenesten
Versjon 1.0

Teknisk standard nr.: HIS 89601:1996

Utgitt: 07/2001

Bestillingsnummer:

Utgitt av: Helsedirektoratet

Kontakt: Seksjon standardisering

Postadresse: Pb. 7000 St Olavs plass, 0130 Oslo

Besøksadresse: Universitetsgata 2, Oslo

Tlf.: 810 20 050

Faks: 24 16 30 01

www.helsedirektoratet.no

Tittel Definisjonskatalog for allmennlegetjenesten, v.1.0	Helsedir. rapport HIS 89601:1996 KITH-rapport KITH R 1/96 ISBN 82-7846-014-0 Prosjektnr HGK-PH
	Tilgjengelighet Åpen Antall sider iv + 63 Dato 29.02.96
Oppdragsgiver Sosial- og helsedepartementet	Ansvarlig signatur Bjørn Engum Adm dir
Emneord 1 Definisjonskatalog 2 Allmennlegetjenesten 3 Standardisering	
Sammendrag <p>Denne definisjonskatalogen er utarbeidet i forbindelse med <i>Helsefaglig informasjonsmodellering</i> (Arbeidsgruppe 1) under <i>Standardisering av informasjonsutveksling i helsevesenet</i> (Standardiseringsprogrammet) og <i>Helsevesenets Generelle Kravspesifikasjoner</i> (HGK). Hensikten med en slik definisjonskatalog er å ha felles definisjoner og dermed forståelse av begreper og datagrunnlag som brukes i allmennlegetjenesten.</p> <p>Denne versjon av definisjonskatalogen er avgrenset til å omhandle allmennlegetjenesten. I det viderearbeidet vil katalogen utvides til å gjelde hele primærhelse-tjenesten.</p>	

Forord

Dette dokumentet er resultatet av et arbeid som er utført i perioden sommeren 1993 ~ november 1995. Arbeidet er delvis finansiert av Sosial- og helsedepartementet via Standardiseringsprogrammet, delvis finansiert av Den norske lægeforening via Kvalitetssikringsfondet, og delvis basert på frivillig innsats fra gruppemedlemmene.

Arbeidsgruppen har bestått av ressurspersoner fra ulike instanser/miljøer. Gruppemedlemmene har aktivt bidratt i utarbeidelse av denne definisjonskatalogen, og har derfor også fungert som medforfattere av denne definisjonskatalogen.

Følgende personer har vært med i arbeidet:

- Anders Grimsmo, Samfunnsmedisinsk forskningssenter Surnadal
- Fredrik Langballe, Raufoss kommune
- Marit Kromberg, Statens helsetilsyn
- Arnt Ole Ree, Sandefjord kommune
- Betty Pettersen, Statens institutt for folkehelse
- Berit Otnes / Jon Erik Finnvold, Statistisk sentralbyrå
- Elin Sæther, Statens helsetilsyn
- Jan Tvedt, Sosial- og helsedepartementet
- Johan Myking, Norsk Termbank
- Jim J. Yang, Kompetansesenter for IT i helsevesenet, redaktør

Vi vil takke alle gruppemedlemmene for den verdifulle innsatsen og det gode samarbeidet! Vi vil også takke alle medlemmene i Arbeidsgruppe 1 i Standardiseringsprogrammet for vurdering og kvalitetssikring av resultatet. Til slutt vil vi takke alle høringsinstansene og personene som har gitt oss verdifulle kommentarer under utarbeidelsen av denne definisjonskatalogen.

denne siden er bevisst etterlatt blankt

Innhold

Forord	i
Innhold.....	iii
1 Innledning	1
1.1 Målsetting og avgrensninger	1
1.2 Målgruppe/bruksområde.....	1
1.3 Sammensetning av arbeidsgruppen	2
1.4 Materiale og metode	3
2 Allmennlegetjenesten i kommunehelsetjenesten.....	6
3 Allmennlegetjenesten - struktur.....	7
3.1 Organisering	7
3.2 Utøvere	9
3.3 Brukere	9
3.4 Tilgjengelighet.....	10
3.5 Samarbeidspartnere	11
4 Allmennlegetjenesten - virksomhet	12
4.1 Pasientmottak	13
4.2 Utredning av helseproblemer og diagnose	14
4.3 Forebyggende tiltak	15
4.4 Terapeutiske tiltak	15
4.5 Administrasjon	15
5 Allmennlegetjenesten - Informasjonsutveksling	17
5.1 Kommunikasjonspartnere.....	17
5.2 Utvekslingsform	18
5.3 Utvekslingsinnhold.....	18
5.4 Utvekslingsmedium.....	19
6 Allmennlegetjenesten - Kvalitetssikring og resultatvurdering	20
7 Alfabetisk oversikt over begreper med definisjoner.....	23
Bibliografi.....	61

denne siden er bevisst etterlatt blankt

1 Innledning

En av de viktigste forutsetningene for en vellykket informasjonsutveksling er at partene som er involvert i utvekslingen forstår hverandre. Det er spesielt viktig å sikre denne felles forståelse når man snakker om utveksling av informasjon i helsevesenet, og ikke minst også om informasjon som skal brukes i forskning, kvalitetssikring, planlegging og styring av helsetjenestene.

Det er derfor igangsatt arbeid for utarbeidelse av definisjonskataloger i helsevesenet. Dette foreliggende dokumentet er i en serie av definisjonskataloger som kommer til å bli utgitt i forbindelse med Sosial- og helsedepartementets program for *Standardisering av informasjonsutveksling i helsevesenet (Standardiseringsprogrammet)* og *Helsevesenets Generelle Kravspesifikasjoner (HGK)*.

1.1 Målsetting og avgrensninger

Målet med denne definisjonskatalogen er å standardisere begreper, definisjoner og datagrunnlag som inngår i *informasjonsutveksling* og *resultatvurderinger* i primærhelsetjenesten.

En felles definisjon og forståelse av begrepene og datagrunnlaget som trengs/brukes i primærhelsetjenesten er en nødvendig forutsetning for at informasjonsutveksling mellom de ulike aktørene/systemene i primærhelsetjenesten og i tilsluttede sektorer/områder kan fungere. Dette vil også tilrettelegge grunnlag for bedre resultatrapportering fra og kvalitetssikring av tjenestene. Denne definisjonskatalogen vil også kunne danne grunnlag for kravspesifikasjon til datainnholdet i EDB-systemer som brukes i primærhelsetjenesten.

Denne nåværende versjonen av definisjonskatalogen er avgrenset til bare å omhandle allmennlegetjenesten. Inkludert er legens arbeid med diagnose og behandling, samt individrettet forebyggende arbeid og medisinsk habilitering og rehabilitering.

I det viderearbeidet vil katalogen utvides til å gjelde hele primærhelsetjenesten. Definisjonskatalogen er også tenkt å gjøres elektronisk tilgjengelig ved hjelp av passende søkeverktøy.

Denne definisjonskatalogen vil også bli oppdatert med jevne mellomrom. Kommentarer og forslag til forbedring av katalogen er derfor velkomne!

1.2 Målgruppe/bruksområde

Målgruppen for denne definisjonskatalogen er personer som arbeider med, eller har en form for tilknytning til, helsefaglig og administrativ informasjon innen allmennlegetjenesten. Dette kan bl.a. være:

- ledelse innen kommunehelsetjenesten
- leverandører og utviklere av IT-systemer for allmennlegetjenesten

- systemeiere og driftspersonell av IT-systemer innen allmennlegetjenesten
- produsenter og brukere av helsestatistikk for og innen helseadministrasjon.

1.3 Sammensetning av arbeidsgruppen

Arbeidsgruppen har bestått av ressurspersoner fra ulike instanser/miljøer. Gruppemedlemmene har gjennom hele arbeidet bidratt aktivt i utarbeidelse av denne definisjonskatalogen og har derfor også fungert som medforfattere av dette dokumentet.

Arbeidsgruppen har bestått av følgende personer:

- Anders Grimsmo, Samfunnsmedisinsk forskningssenter Surnadal
- Fredrik Langballe, Raufoss kommune
- Marit Kromberg, Statens helsetilsyn
- Arnt Ole Ree, Sandefjord kommune
- Betty Pettersen, Statens institutt for folkehelse
- Berit Otnes / Jon Erik Finnvold, Statistisk sentralbyrå
- Elin Sæther, Statens helsetilsyn
- Jan Tvedt, Sosial- og helsedepartementet
- Johan Myking, Norsk Termbank
- Jim J. Yang, Kompetansesenter for IT i helsevesenet, redaktør

Arbeidsgruppe 1 (*Medisinsk informasjonsmodellering*) i *Standardiseringsprogrammet* har også vært diskusjons- og kvalitetssikringsorgan for dette arbeidet.

1.4 Materiale og metode

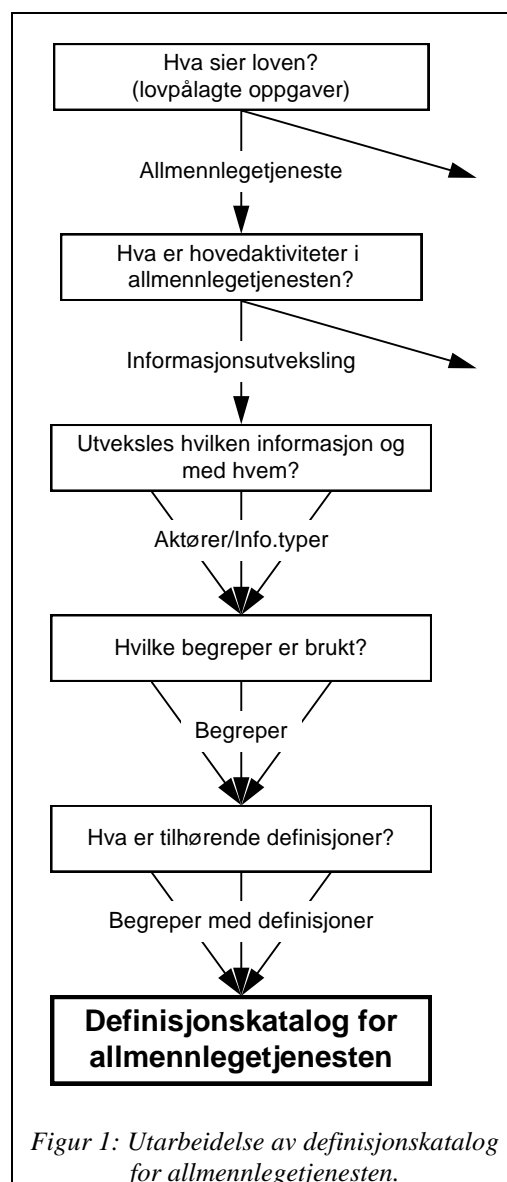
Figur 1 viser trinnene i utarbeidelsen av denne definisjonskatalogen. Det gjenspeiler også strukturen og innholdet i dette dokumentet:

- Allmennlegetjenestens aktører og oppgaver er gitt av *lov om helsetjenesten i kommunene* (30) og loven var vårt utgangspunkt (Kapittel 2).
- For å finne og avgrense de begrepene som vi mente det er behov for å definere, undersøkte og beskrev vi først allmennlegetjenestens struktur, dvs. organisering, brukere og utøvere (Kapittel 3).
- Deretter arbeidet vi frem en modell for virksomheten som omfatter hovedelementene i den trinnvise prosessen (figur 6) i kontakten mellom pasient og lege (Kapittel 4).
- I tillegg har vi undersøkt hvem som er de viktigste kommunikasjonspartnerne til allmennlegetjenesten (Kapittel 5) og laget et eksempel med operasjonaliserte indikatorer som kan inngå i en resultatvurdering (Kapittel 6).
- Begreper og tilhørende definisjoner som vi har kommet frem til er alfabetisk listet i Kapittel 7.

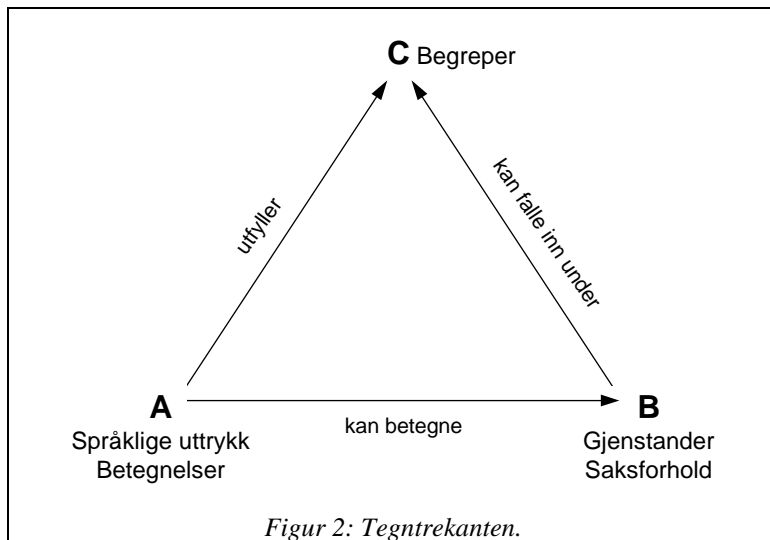
Å lage en definisjonskatalog er et forsøk på å regulere språkbruken innen en bestemt kontekst. I denne sammenhengen er definisjonene ment å tjene bestemte kommunikasjonsformål i primærhelsetjenesten. Begrepsinnføring i denne forstand faller inn under det som kalles *regelgivende definering*. Vi har derfor primært undersøkt om det er fastsatt eller blitt foreslått i lover eller forskrifter, avtaler eller konvensjoner, at et begrep uttrykt ved en gitt betegnelse (term) skal inneholde (er bestemt ved) et bestemt sett av begrepskjennetegn.

Alternativt har vi benyttet *bruksmåtedefinering*. Vi har prøvd å finne ut hvilke begrepskjennetegn et begrep faktisk bestemmes ved i primærhelsetjenesten av de som arbeider der eller som har en annen form for tilknytning. Begrepsbestemmelse i denne forstand ble basert på begrepsanalyse.

Fremgangsmåter og begreper i denne typen forskning er beskrevet i metodebøker i leksikografi (42, 23) og språk- og argumentasjonsteori (3). Grunnlagsmaterialet ble samlet inn ved en *dokumentanalyse*. Vi har her i vesentlig grad benyttet en kvalitativt orientert analyse,

med vekt på å finne frem til den underliggende (latente) mening i teksten. Som kilder brukte vi aktuelle lover, forskrifter og rundskriv knyttet til primærhelsetjenesten (*Helserett -92*), samt *Norges offentlige utredninger* og *Stortingsmeldinger* knyttet til disse. Vi undersøkte om det fantes relevante internasjonale definisjoner beregnet på primærhelsetjenesten (WHO, WONCA). Vi gjennomgikk 8 årganger av *Tidsskriftet for Den norske lægeforening* og 11 årganger av *Utposten*. Dette ble klippet ut, systematisert og sammenstilt med utgangspunkt i listen av begreper som vi hadde laget. Det gav oss vel 600 tekstdokumenter. Vi analyserte tekstene først og fremst med tanke på å finne tolkninger, presiseringer, parafrafer, synonymmer og selvfølgelig direkte definisjoner.

Bruksmåte- og regelgivende definisjoner er *nominaldefinisjoner*. En slik definering kan illustreres ved hjelp av det som kalles *tegntrekanten* i språkteorien (figur 2). Oppgaven vår har vært å kartlegge de betegnelser/språklige formuleringer (kalt *A-størrelser*) som uttrykker et begreps rent tankemessige innhold (*C-størrelser*) og som kan betegne eller referere til de gjenstander/saksforhold (*B-størrelser*) det omfatter og

som faller inn under begrepet.

De fleste definisjonene vi har laget beskriver begrepets intensjon eller innhold som er en sammenfatning av de karakteristiske kjennemerkene som inngår i begrepet. Vi har prøvd å angi så mange trekk vi mener det er nødvendig for å avgrense det presist nok for formålet med denne definisjonskatalogen. I noen definisjoner har vi i tillegg også beskrevet begrepets ekstensjon eller omfang, i enkelte tilfeller bare ekstensjonen. Med ekstensjonen mener vi en sammenfatning av de gjenstander eller saksforhold som begrepet omfatter.

Følgende hovedkriterier ble i tillegg lagt til grunn:

1. Definisjonene må være identiske med eller helt i samsvar med evt. definisjoner gitt i norske lover og forskrifter.
2. Definisjonene bør i størst mulig grad samsvare med internasjonale definisjoner eller konvensjoner.
3. Definisjonene bør være sammenfallende med vanlig bruk av begrepene blant de som arbeider i primærhelsetjenesten.

I en del tilfeller gav ikke dokumentanalysen oss tilstrekkelig sikkert bilde på om definisjonene var i samsvar med vanlig bruksmåte. 52 definisjoner ble derfor lagt ut på en elektronisk oppslagstavle for kommentarer og forslag til endringer. Vi benyttet Folkehelsa's oppslagstavle som aktivt brukes av mange kommuneleger. I tillegg har vi brukt norske leksika

og ordbøker og sammenholdt definisjonene med deres betydning i dagligtale og eventuelle opprinnelser på norsk, gresk eller latinsk.

Vi evaluerte definisjonene ved å undersøke om de enkelt kan erstatte begrepene i tekstlig sammenheng, om de er mer presise enn begrepet og om ekstensjonene og avgrensningene var tydelig uttrykt. Definisjonene ble lagt frem for arbeidsgruppen som fungerte som en ekspertgruppe.

En tidligere versjon av denne foreliggende definisjonskatalogen har dessuten vært ut på høring til alle landets kommuner ved medisinsk-faglig ansvarlige, alle landets fylkesleger og fylkeshelsesjefer, institutt for medisinske fag ved alle 4 universitetene, statlige helseforskningsinstitusjoner og helsemyndigheter, ulike foreninger/forbund, leverandører av legesystemer for primærhelsetjenesten, m.fl. Disse instanser vil senere være de viktigste brukerne av definisjonene. På denne måten får vi også til en såkalt *metodetriangulering*.

2 Allmennlegetjenesten i kommunehelsetjenesten

Allmennlegetjenesten er en del av kommunehelsetjenesten og omfatter diagnose og behandling, samt habilitering/rehabilitering og individrettet forebyggende og helsefremmende arbeid.

Oppgavene er hjemlet i *lov om helsetjenesten i kommunene* (30). Figur 3 inneholder et utdrag av loven.

§ 1-3 (Oppgaver under helsetjenesten)

Kommunens helsetjeneste skal omfatte følgende oppgaver:

1. Fremme helse og forebyggelse av sykdom, skade eller lyte. Tiltak med dette for øye organiseres som
 - a. miljørettet helsevern
 - b. helsestasjonsvirksomhet
 - c. helsetjenester i skoler
 - d. opplysningsvirksomhet
 - e. helsetjenester for innsatte i de kommuner der det ligger anstalter under fengselsvesenet.
2. Diagnose og behandling av sykdom, skade eller lyte.
3. Medisinsk habilitering og rehabilitering.
4. Pleie og omsorg.

For å løse de oppgaver som er nevnt foran, skal kommunen sørge for disse del-tjenestene:

1. almenlegetjeneste, herunder også legevaktordning.
2. fysioterapitjeneste.
3. sykepleie, herunder helsesøstertjeneste og hjemmesykepleie.
4. jordmortjeneste.
5. sykehjem eller boform for heldøgns omsorg og pleie.
6. medisinsk nødmeldetjeneste.

Kommunen kan organisere disse tjenestene ved å ansette personell i kommunale stillinger eller ved å inngå avtaler med personell om privat helsevirksomhet som nevnt i § 4-1. Kommunen kan inngå avtale med andre kommuner, fylkeskommunen eller private om drift av sykehjem eller boform for heldøgns omsorg og pleie.

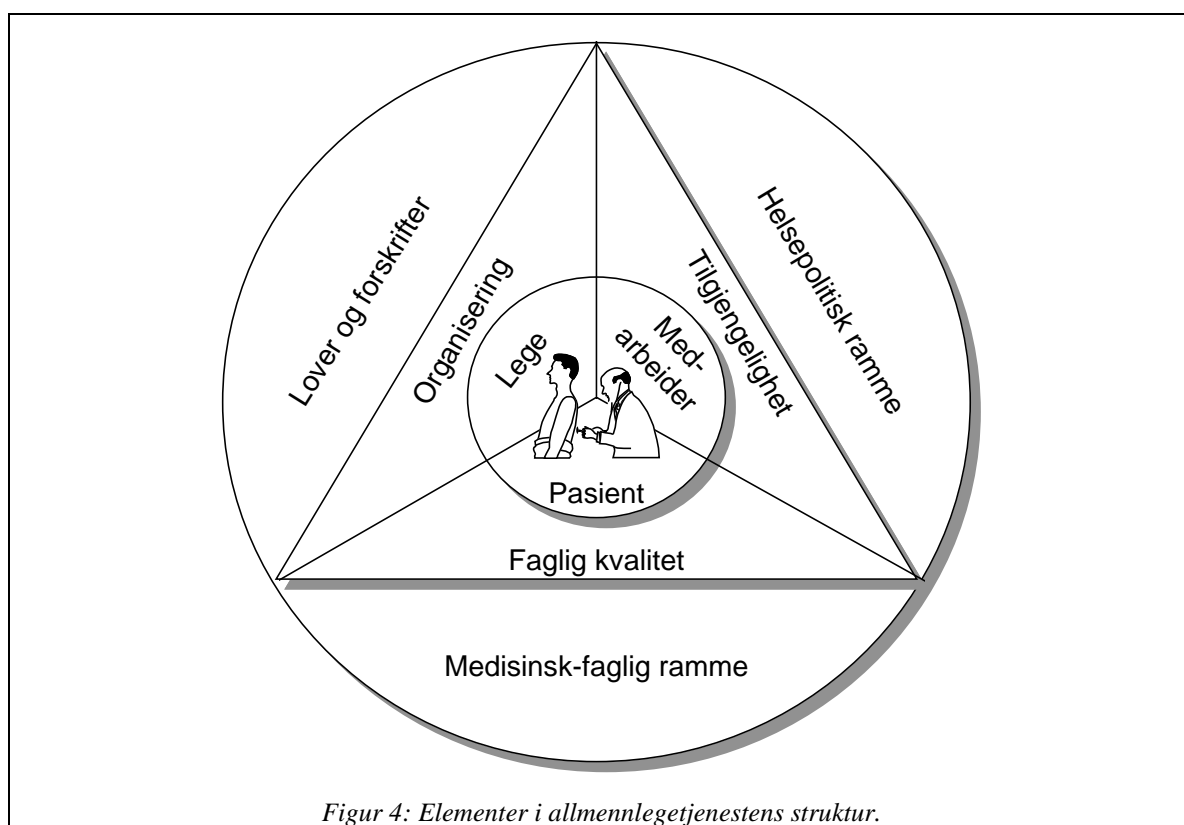
Der forholdene ligger til rette og det finnes hensiktsmessig, kan kommunen også organisere ergoterapi og bedriftshelsetjeneste.

Departementet kan ved forskrift treffe nærmere bestemmelse om den virksomhet som hører under kommunens helsetjeneste, herunder forskrift om godkjenning, planlegging, oppføring, innredning og drift av og tilsyn med sykehjem og boform for heldøgns omsorg og pleie.

*Figur 3: Utdrag fra lov om helsetjenesten i kommunene av 19. november 1982 nr. 66
(endret senest ved lov av 15. juli 1994 nr. 55)*

3 Allmennlegetjenesten - struktur

Rammebetingelsene for allmennlegetjenestens struktur er i hovedsak bestemt av lover, forskrifter, helsepolitiske vedtak, sentrale avtaler og medisinsk-faglige normer. Innenfor rammene er det lokale avtaler, behov og tradisjoner som påvirker de ulike elementene i strukturen. I sentrum for strukturen står brukerne av og utøverne i allmennlegetjenesten.

3.1 Organisering

Leger kan arbeide alene (solo-praksis) eller i grupper (gruppe-praksis). De kan selv være økonomisk ansvarlige for driften (lokaler og personell). De kan også ha avtale med kommunen eller andre (private) som da er ansvarlig for driften.

En legevirksomhet er vanligvis knyttet til en kommune. Kommunen kan knytte til seg leger enten ved kommunale stillinger med fast lønn eller ved avtaler med privatpraktiserende leger, evt. ved kombinasjoner av disse (6):

- **Fastlønsordning:** Kommunen kan opprette fastlønsstillinger som kommuneleger. Dette gjelder både hel- og deltidsstillinger. Stillingen kan i så fall inneholde såvel forebyggende som kurative oppgaver. I slike tilfeller er legen kommunal lønnstaker og kommunen dekker alle utgifter som går med i praksisen til medarbeidere, utstyr, forbruksmateriell, osv. Tjenesteplikter til den enkelte stillingen fastsettes gjennom kommunale instruksjer.

Fastlønte leger sender som regel ikke regning til trygdekontoret for de oppgaver som utføres innenfor rammene av den kommunale stillingen¹. I stedet gir folketrygden faste tilskudd til kommunen pr. stilling etter bestemte regler.

- **Avtale om privat praksis:** Avtalene mellom den enkelte kommune og lege bygger på *Overenskomst om legers avtaler med kommunene om drift av privat allmennpraksis mellom Kommunenes Sentralforbund og Den norske lægeforening etter lov om helsetjenesten i kommunene* (8). Kommunen skal, i henhold til overenskomsten, holde legene orientert om spørsmål som er av betydning for driften. Legen plikter å delta i beredskapsvakt (legevakt). Likeledes plikter legen å yte tjeneste inntil 8 timer pr. uke innenfor kommunal helsetjeneste, f.eks. forebyggende funksjoner og eldreomsorg. Den konkrete avtalen mellom den enkelte legen og kommunen definerer også arbeidstid pr. uke i kommunal helsetjeneste og åpningstid i praksisen.

Som vederlag for en slik avtale yter kommunen et driftstilskudd som utgjør et fast beløp pr. år. Driftstilskuddet er gradert etter standard i praksisen uttrykt ved antall hjelpepersonell. Dette kan, etter konkret vurdering, delvis erstattes av EDB-utstyr. Kommunalt driftstilskudd kommer i tillegg til refusjon fra folketrygden og pasientens mellomlegg.

Det finnes noen forskjellige varianter av denne ordningen. Eksempelvis beholder enkelte kommuner driftstilskuddet, men til gjengjeld har ansvar for lokaler, utstyr, hjelpepersonell osv. Legen har sin inntekt av refusjon fra folketrygden og egenandeler fra pasientene. Enkelte kommuner krever en refusjon fra legen på en viss prosentandel (0~10%) av refusjonene fra folketrygden, og andre kommuner yter derimot et tillegg til legen som regnes i prosent av refusjonene.

Det finnes også leger som driver privat praksis uten avtale med kommunen. Leger uten kommunal avtale som har etablert praksis etter november 1992, kan ikke kreve refusjon fra folketrygden. Disse legene kan ta så høy egenandel som pasienten er villig til å betale, begrenset av prislovens bestemmelser.

Kommunene plikter å organisere **legevakt** og legene i kommunehelsetjenesten plikter å delta i slikt arbeid. Dette gjelder både fastlønte leger og leger med kommunal avtale. Betaling til legen for legevakt består av tre komponenter: beredskapsgodtgjørelse fra kommunen, refusjon fra folketrygden for aktivt arbeid på vakt, foruten pasientens egenbetaling.

For **fastlegeforsøket** som ved skrivende stund foregår i 4 forsøkskommuner, finnes det egne avtaler som regulerer f.eks. legens plikter, arbeidstid, størrelse av pasientliste, etc. For Trondheim kommune, f.eks., finnes det *Individuell avtale mellom Trondheim kommune og leger som driver allmennpraksis i Trondheim i fastlegeordningen*, i tillegg til *Avtale mellom Sør-Trøndelag Lægeforening og Trondheim kommune om tilpasning av forsøk med fastlegeordning i Trondheim* som er den lokale tilpasningen av den sentrale avtale mellom Den norske lægeforening og Sosial- og helsedepartementet om igangsetting av forsøk med fastlegeordning.

¹ Dette med visse unntak: Pasienter med frikort, svangerskapsomsorg i regi av helsestasjonen hvor den fastlønte legen utfører dette arbeidet, utfylling av skjemaer som gir rett til refusjon fra trygdekontoret.

Både leger med og uten driftsavtale har i tillegg også avtale med kommunen om utførelse av andre oppgaver i kommunehelsetjenesten. Disse får fast timegodtgjørelse eller blir tilsatt i stillinger.

3.2 Utøvere

Hovedutøvere i allmennlegetjenesten er allmennpraktiserende leger (allmennpraktikere, allmennleger, spesialist i allmennmedisin). Etter § 2 i *lov om leger* (26), har den rett til autorisasjon som lege som:

1. har norsk medisinsk embetseksamen, eller utenlandsk medisinsk eksamen som i medhold av lov er anerkjent som faglig jevngod,
2. har utført praktisk tjeneste² som Kongen gir nærmere regler om,
3. har gitt skriftlig løfte om at han vil utøve legegjerningene i samsvar med det ære og samvittighet krever,
4. ikke er i slik stilling at en autorisasjon vil kunne tilbakekalles³, jfr. § 8.

I tillegg til den allmennpraktiserende legen, vil utøvere i allmennlegetjenesten også omfatte legens medarbeidere. Medarbeidere spiller en viktig nøkkelrolle i en legevirksomhet. I tillegg til deltagelse i legens arbeid, utfører de også et omfattende selvstendig arbeid (16). De er legekontorets stemme og ansikt utad, gjerne den første som pasienten kommer i kontakt med, og den siste som tar farvel etter en endt konsultasjon (4).

3.3 Brukere

Som allmennlegetjenestens brukere regnes de som ber om helsehjelp - pasienter eller deres pårørende på vegne av dem. I tillegg kommer alle andre som har behov for allmennmedisinsk fagkompetanse, råd og veiledning.

Enhver som ber om helsehjelp på grunn av sykdom, skade eller funksjonshemming har rett til å få sin tilstand vurdert av allmennhelsetjenesten. Dersom legen finner at pasienten har en alvorlig sykdom, skade eller funksjonshemming, har pasienten rett til behandling. Pasienter som er utsatt for å kunne bli rammet av sykdom, har rett til forebyggende helsehjelp. En kvinne har rett til å få fastslått om hun er gravid og til regelmessig svangerskapskontroll (37).

Allmennlegetjenesten er pliktig til å gi slik hjelp. Kan ikke legen gi hjelpen, er han pliktig til å sørge for at hjelpen blir ytet av en annen lege eller å henvise pasienten til den instans i helsetjenesten som kan gi hjelpen (26).

² I tillegg krever EU-direktiv 93/16/EØF, som gjelder i Norge fra 1.1.95, 2 års tjeneste før en lege kan arbeide selvstendig for trygdens regning.

³ Autorisasjon og lisens opphører å gjelde når legen fyller 75 år. En legen som godtgjør at han er skikket til fortsatt å utøve legevirksomhet etter fylte 75 år, kan gis tidsbegrenset lisens i samsvar med reglene nevnt i §3 i *lov om lege*.

I den utstrekning forholdene tilsier det skal legen samarbeide med og gi opplysninger om tilstand og sykdom og behandling til pasientens pårørende (26).

Allmennlegen skal gjøre sitt beste for å gi sine pasienter kyndig og omsorgsfull hjelp. Han skal gi hver pasient de opplysninger han bør ha om sin helsetilstand og behandling (26). Allmennlegens forhold til den enkelte pasient bygger på fire sentrale prinsipper - et forhold som er **kontinuerlig, omfattende, personlig og forpliktende (KOPF)** (4).

I kommuner der det i dag foregår forsøk med fastlegeordning, vil avtalen mellom den enkelte legen og kommunen regulere antall pasienter som omfattes av den enkelte legevirk-somheten og et forpliktende forhold mellom lege og pasient.

3.4 Tilgjengelighet

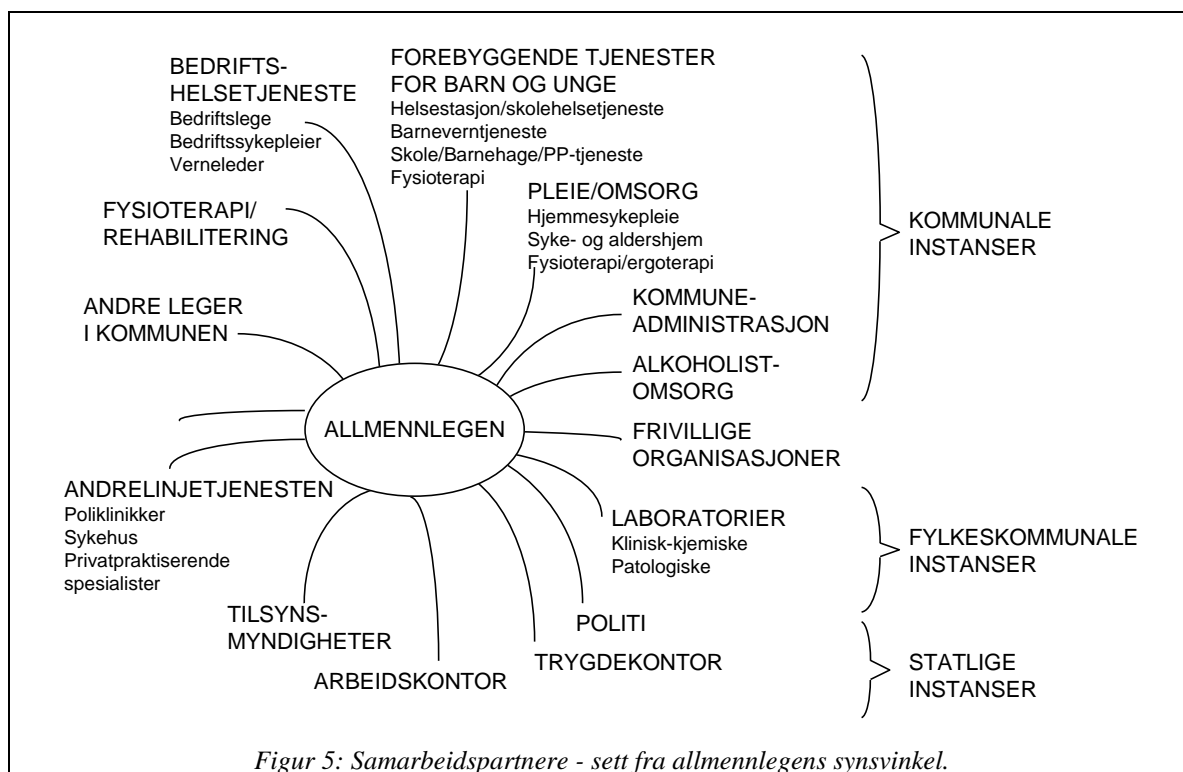
Enhver har rett til nødvendig helsehjelp i den kommune der han bor eller midlertidig oppholder seg. Helsetjenesten skal gi den som søker eller trenger helsehjelp de opplysninger vedkommende trenger for å ivareta sin rett og se til at det ikke påføres unødig utgift, tap, tidsspille eller uleilighet (30).

Tilgjengeligheten til en legevirk-somhet er bl.a. regulert gjennom avtalen mellom kommunen og den enkelte legen. Legevirk-somheten skal kunne omfatte (8):

- Kontorpraksis og sykebesøk i tidsrommet mandag - fredag mellom kl. 0800 og 1600, evt. også annen tid etter avtale mellom kommunen og den enkelte legen. Inkludert her er også legens tid til telefonkontakt med pasient (fontilgjengelighet).
- Forpliktelse til tjeneste som skolelege, tilsynslege, helsestasjonslege, bedriftslege for kommunens ansatte og annen bedriftslegetjeneste som kommunen organiserer og funksjon som medisinsk-faglig leder med inntil 8 timer pr. uke. Plikten er dog begrenset til et totalt arbeidsomfang for kommunen tilsvarende 50 timer pr. uke.
- Leger med avtale om privat allmennpraksis i kommunen forutsettes å avsette rimelig tid til akutte tilfeller og for øvrig å kunne motta nye pasienter.
- Deltagelse i organisert legevakt.

En lege plikter snarest mulig å yte den hjelp han evner når han etter de opplysninger han har må anta at legehjelp er påtrengende nødvendig, med mindre legen har gyldig forfall eller vet at hjelp i tid vil bli ytet av en annen lege (26).

3.5 Samarbeidspartnere

Figur 5 er hentet fra (4) med mindre modifikasjoner. Den viser oversikt over de samarbeidspartnerne som allmennlegen forholder seg til.

Allmennlegen vil forholde seg til og samarbeide med andre kommunale helsetjenester (f.eks. helsestasjons-/skolehelsetjenesten, jordmortjenesten, fysioterapitjenesten), andre kommunale tjenester (f.eks. sosialtjenesten, pleie- og omsorgstjenesten, PP-tjenesten), annenlinjetjenesten (f.eks. poliklinikk, sykehus, privatpraktiserende spesialister), tilsynsmyndigheter (f.eks. Fylkeslegen, Statens helsetilsyn), Rikstrygdeverket og statlige kompetanseorganer (f.eks. Statens institutt for folkehelse, Statens legemiddelkontroll), etc.

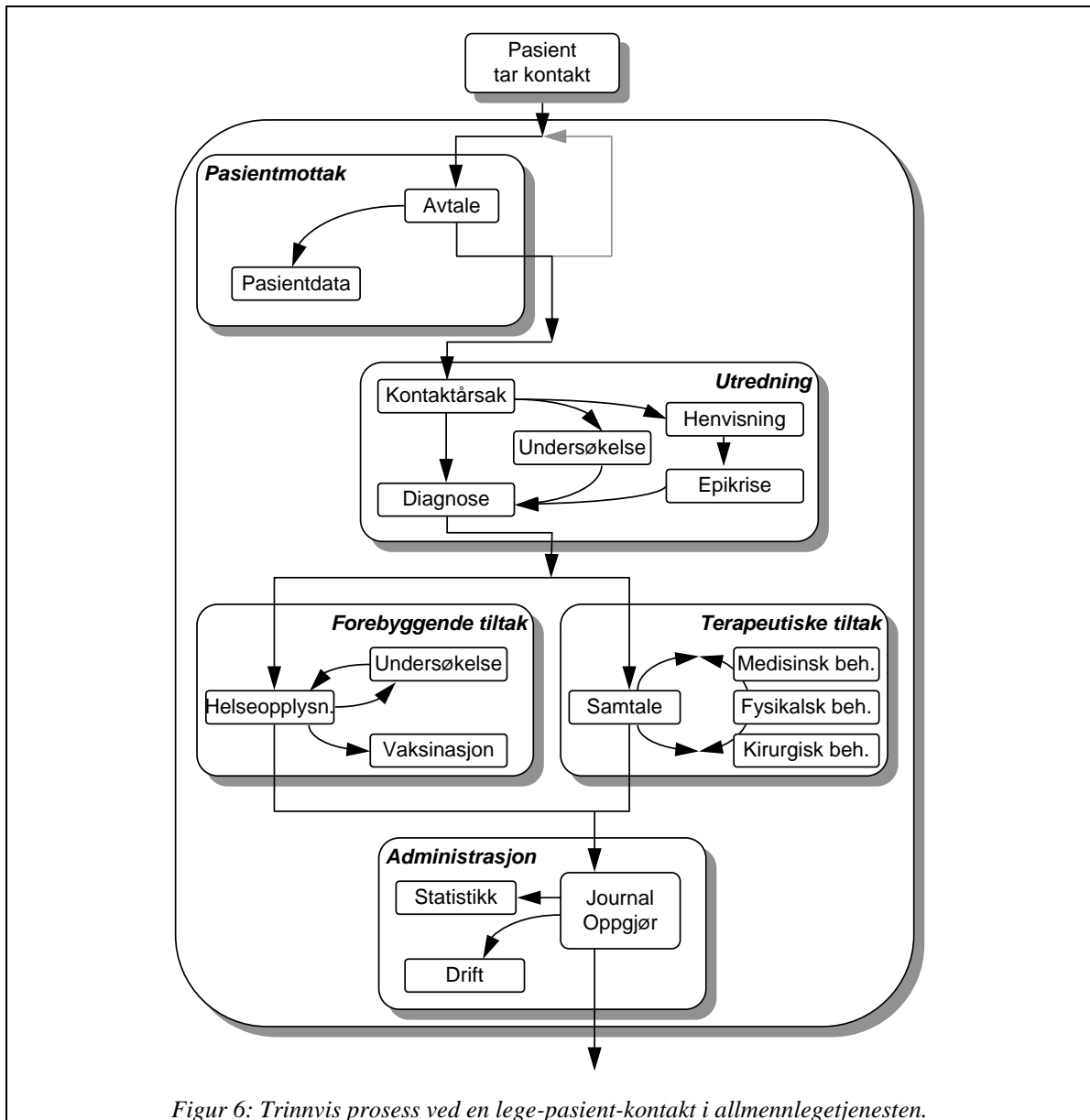
Allmennlegen har i dette samarbeidet en viktig samordnende og koordinerende rolle når det gjelder alle helsetjenester pasienten har behov for (4).

4 Allmennlegetjenesten - virksomhet

Virksomheten i allmennlegetjenesten omhandler individrettet arbeid med formålet å fremme helsen, forebygge og behandle sykdom og drive medisinsk habilitering og rehabilitering. En kontakt mellom lege og pasient kan beskrives som en trinnvis prosess hvor følgende fem hovedelementer ofte inngår:

1. Pasientmottak:
 - Registrering/identifisering av pasienten
 - Registrering av avtale/kontakttype (konsultasjon, sykebesøk, etc.)
 - Vurdering av hastegrad (Øyeblikkelig hjelp, halvøyeblikkelig hjelp, vanlig time)
2. Utredning av helseproblemer og diagnose, herunder:
 - Kontaktårsak
 - Anamnese og klinisk undersøkelse
 - Laboratorieprøver/tester
 - Henvisning til annenlinjetjeneste, epikrise
 - Diagnose
3. Forebyggende tiltak, herunder:
 - Individrettet forebyggende rådgivning og veiledning
 - Forebyggende undersøkelse og diagnostikk
 - Vaksinasjon og forebyggende medikasjon
4. Terapeutiske tiltak, herunder:
 - Samtale
 - Behandling, habilitering/rehabilitering
5. Administrasjon, herunder:
 - Pasientadministrasjon
 - Administrasjon av virksomhet/drift

Disse elementene er illustrert i figur 6.

Figur 6: Trinnsvis prosess ved en lege-pasient-kontakt i allmennlegetjenesten.

4.1 Pasientmottak

Ved henvendelse kan pasienten få direkte kontakt med legen eller det gjøres avtale om en kontakt. Henvendelsen kan komme fra pasienten selv eller andre - da som oftest pårørende.

Kontakten eller avtale om kontakt registreres: tidspunkt (klokkeslett og dato) og kontakttypen (konsultasjon, sykebesøk, telefon, etc.).

Ved første gangs kontakt blir pasienten registrert i legens arkiv/kartotek. I henhold til journalforskriften (11), skal en journal minst inneholde pasientens navn, fødselsnummer eller fødselsdata og adresse.

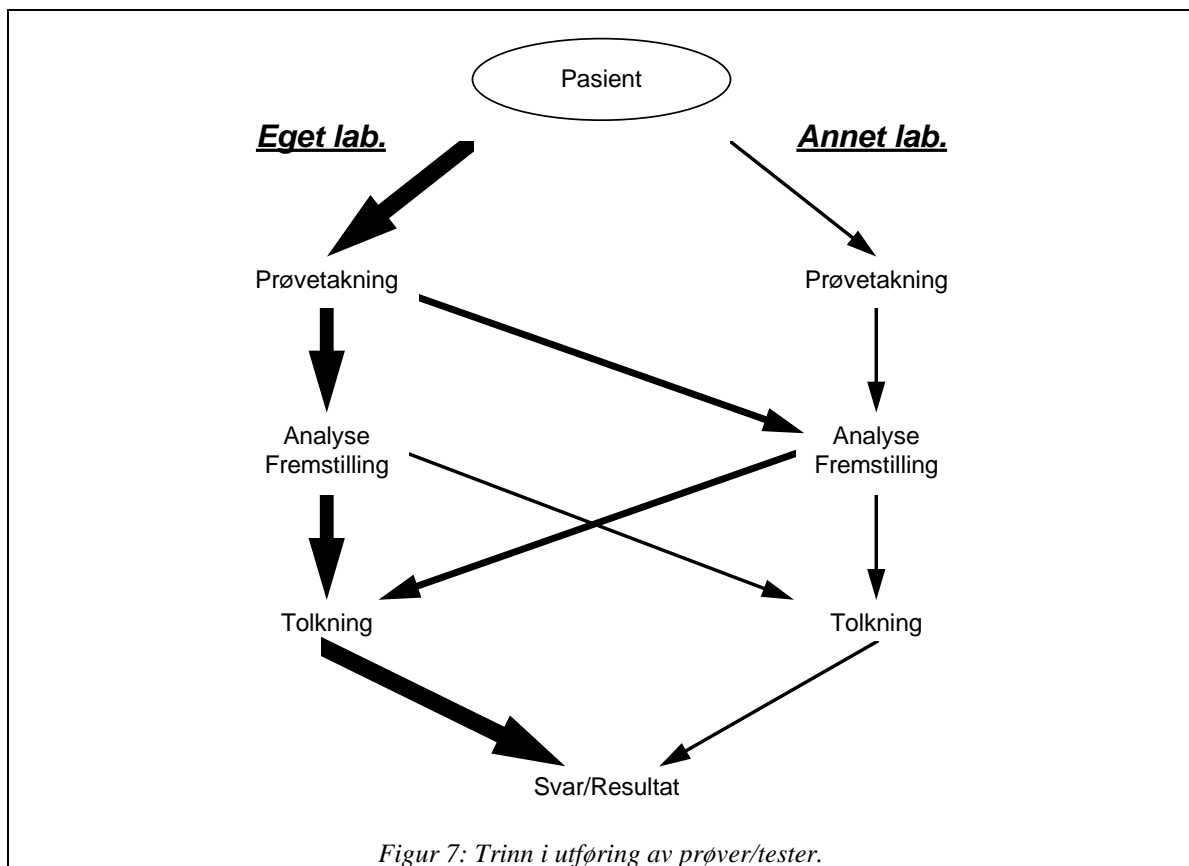
Legens medarbeidere er de som tar seg av mottaket av pasienter og bestemmer som oftest ventetiden for den enkelte pasient.

4.2 Utredning av helseproblemer og diagnose

Utredning av pasientens helseproblemer omfatter kontaktårsak, anamnese og klinisk undersøkelse, samt laboratorieprøver.

Kontaktårsaken er den begrunnelsen pasienten selv angir for å ha tatt kontakten. Det kan være for en allerede kjent sykdom, for symptomer eller plager som er nye eller for å få utført en tjeneste (helseattest, prøve, rådgivning) uten at det nødvendigvis foreligger sykdom.

Utføringen av prøver/tester kan skje ved eget kontor/laboratorium eller bli formidlet til andre.

Figur 7 viser et flytdiagram over hvordan ulike trinn kan forløpe i utføring av prøver/tester. Bredden av streken illustrerer mengden av prøver/tester. Ved bruk av andre laboratorier sender legen en rekvisisjon sammen med prøven/pasienten.

På basis av den samlede informasjonen konkluderer legen med en diagnose (11). I allmennpraksis vil det bare for enkle og klare tilstander være mulig å sette en endelig diagnose ved første kontakt. Det er vanlig først bare å sette ned en foreløpig og handlingsorientert diagnose, som ofte bare representerer de(t) viktigste funn/symptom(er) som foreligger. Etter en trinnvis prosess gjennom flere kontakter, ved å utvide rammene for undersøkelsene, avvente svar på prøver, observere utvikling over tid og evt. prøvebehandle, vil allmennlegen finne frem til en rimelig sikker diagnose (4). Det er likevel ikke uvanlig at den endelige diagnosen i allmennpraksis forblir et symptom (17). Omlag hver 10. pasient blir evt. henvist til annenlinjetjenesten for utredning eller behandling.

Rikstrykdeverket krever i dag at allmennlegene bruker kodeverket ICPC for diagnoser som skal føres på regningskort, sykmeldinger etc. (5)

4.3 Forebyggende tiltak

Individrettet forebyggende arbeid kan være det eneste formålet med en lege-pasient kontakt hos en allmennlege. Dette skjer vanligvis på initiativ fra pasienten. Hyppigere er det imidlertid som et ledd i en kontakt av annen årsak. Forebyggende tiltak i forbindelse med vanlige konsultasjoner vil ofte dreie seg om individuell medisinsk veiledning/rådgivning knyttet til en kjent risiko hos pasienten og undersøkelser/prøver i forbindelse med dette.

Forebyggende tiltak omfatter også vaksinasjon og forebyggende medikasjon iverksatt av allmennlegen på individuell basis.

4.4 Terapeutiske tiltak

Et av de mest karakteristiske tiltakene i allmennmedisin er den terapeutiske samtalen i samband med en konsultasjon. Av og til kan det bare være å gi pasienten et navn på plagene, samt en forespeiling av prognosen. Ofte omfatter det også kunnskapsformidling, omsorg, råd og veiledning tilpasset den enkelte pasients behov og forutsetninger. I allmennmedisin er det riktigere å snakke om samhandling enn om behandling (4).

Ved omlag 1/3 av kontaktene i allmennpraksis er samtalen det eneste terapeutiske virkemidlet som blir benyttet. I tillegg til at det er et stort innslag av psykososiale problemer i allmennmedisin, har dette også sammenheng med at allmennlegen har mange kontakter pga. lidelser som best vil lege seg selv eller som gjelder varige kroniske sykdommer som fra annenlinjetjenesten ses på som ferdigbehandlet.

Medisinering kan bli utført av legen i forbindelse med kontakten. Vanligst er likevel at pasienten får forskrevet medikasjon på en resept. Resepten gir pasienten rett til å kjøpe medikamentet på apoteket og har i tillegg en anvisning på hvordan legen og pasienten har avtalt at medikamentet skal brukes.

Behandling kan omfatte en rekke forskjellige tiltak som blir utført av legen selv eller medarbeidere på kontoret, f.eks. småkirurgi og fysikalsk behandling.

Alternativt kan det rekvireres behandling av medarbeidere i primærhelsetjenesten eller andre, eller pasienten kan bli henvist til annenlinjetjenesten for behandling.

4.5 Administrasjon

Det administrative arbeidet knyttet til pasientkontaktene omfatter både allmennlegens eget arbeid og ikke minst det som følger av allmennlegens koordinerings- og portvaksfunksjon overfor den øvrige helsetjenesten og folketrygden.

Eksempler på pasientadministrative forordninger kan være:

- Utstedelse av ulike helseattester og legeerklæringer.
- Utstedelse av f.eks. sykmelding, sykepengeattest.
- Henvisning/rekvisisjon: Ved henvendelse for (videre) behandling hos en spesialist, sykehusavdeling eller andre medisinske medarbeidere, er det pålagt at legen utsteder skriftlige henvisninger/rekvisisjoner til vedkommende helseinstitusjon/medarbeider.
- Økonomiske oppgjør: Pasienten betaler vanligvis en egenandel av legekonsultasjonen, og evt. utgifter i forbindelse med undersøkelse/laboratorietest. Legen, med unntak av f.eks. fastlønnslegen eller legen uten avtale, må fylle ut et eget regningskort for hver kontakt for å kunne kreve refusjon fra Folketrygden.
- Journalføring: I tillegg til at resultatene fra konsultasjonen/undersøkelsen blir registrert inn i journalen, vil også evt. prøvesvar, epikriser, osv. registreres inn i journalen. Journalforskriften (11) setter også krav til hva en journal minst skal inneholde.
- Meldinger: Legen har meldeplikt til ulike instanser i samband med bestemte diagnoser, ulykker, bivirkninger, medikamentmisbruk, etc.

Det er også en del kontoradministrative forordninger i tillegg til pasientadministrative forordninger, f.eks.:

- Budsjett, regnskap, tilskudd,
- Personaladministrasjon,
- Utstyr, forbruksmaterial, lokaler,
- Åpningstider, vaktordning.

5 Allmennlegetjenesten - Informasjonsutveksling

Det vil være nødvendig for allmennlegen å kommunisere med andre aktører i og utenfor allmennlegetjenesten, både som lovpålagte melderutiner (f.eks. meldinger om infeksjonssykdommer), og som et nødvendig ledd i behandling av en pasient (f.eks. henvisninger til annenlinjetjenester).

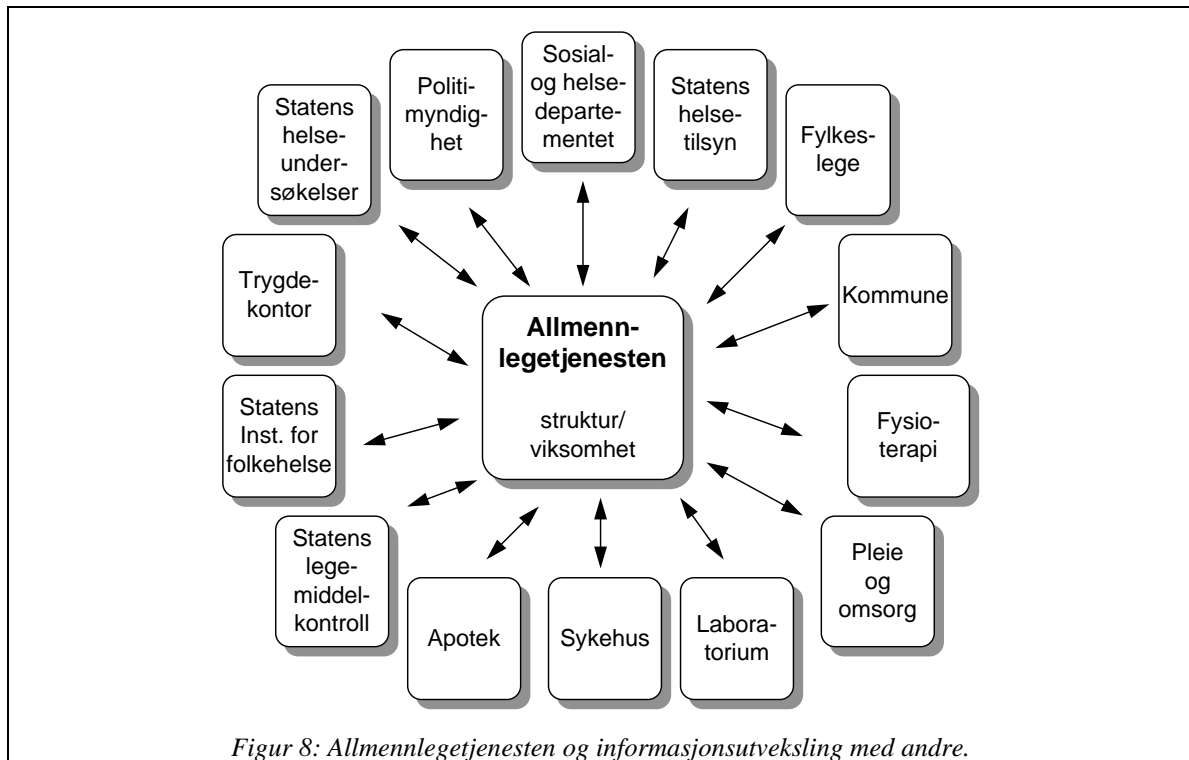
5.1 Kommunikasjonspartnere

Som illustrert i figur 8, kommuniserer allmennlegen med mange ulike aktører. Det kan f.eks. være:

- Serviceinstitusjoner (f.eks. laboratorier, apoteker, røntgeninstitutter),
- Spesialister (her under også sykehus og andre helseinstitusjoner),
- Samarbeidspartnere (f.eks. pleie og omsorgstjenesten, helsestasjoner),
- Tilsynsinstanser/helsemyndigheter (f.eks. Sosial- og helsedepartementet, Statens helsetilsyn, Fylkeslegen),
- Kompetanseorganer (f.eks. Statens institutt for folkehelse, Statens helseundersøkelser, Statens legemiddelkontroll),
- Finansierings-/refusjonsinstanser (f.eks. kommunen, folketrygden).

Informasjonsutveksling kan foregå bl.a.:

- innenfor allmennlegetjenesten/førstelinjetjenesten (f.eks. med medarbeidere i og utenfor legekantoret/-senteret), eller med annenlinjetjenesten (f.eks. med sykehus og andre serviceinstitusjoner),
- innenfor kommunehelsetjenesten (f.eks. med skolehelsetjenesten), eller med andre kommunale tjenester (f.eks. sosialtjenesten),
- mellom utøvere i allmennlegetjenesten og kommunale/regionale/sentrale helsemyndigheter (f.eks. med kommunen, fylkeslegen, Statens helsetilsyn),
- mellom utøvere i allmennlegetjenesten og sentrale kompetanseorganer (f.eks. Statens institutt for folkehelse).

Figur 8: Allmennlegetjenesten og informasjonsutveksling med andre.

5.2 Utvekslingsform

Det skilles mellom ulike utvekslingsformer (også kalles dokumenttyper). En bestemt type dokument vil i et gitt tilfelle ha en bestemt funksjon. For eksempel:

- mellom allmennlegetjenesten og kommunen: f.eks. avtale om driftstilskudd, årsrapporter, økonomiske oppgjør.
- mellom allmennlegetjenesten og annenlinjetjenester: f.eks. henvisninger, søknader, epikriser.
- mellom allmennlegetjenesten og laboratorietjenester: f.eks. rekvisisjon og svar.
- mellom allmennlegetjenesten og apotek: f.eks. resepter (hvit-, blå-, A-resepter),
- mellom allmennlegetjenesten og trygdekontoret: f.eks. regningskort, trygdesaksbehandling.

Uttekslingsform vil også kunne variere fra vanlig brev (ustrukturert fritekst) til skjemaer (formularer/blanketter) (med mer eller mindre velstrukturert innhold).

5.3 Utvekslingsinnhold

Innholdet i informasjonsutvekslingen vil kunne variere fra tilfelle til tilfelle. Det vil allikevel være en del elementer som er felles for de fleste tilfeller, f.eks. opplysninger om avsenderen, om mottakeren og om pasienten. Spesifikke innholdselementer vil f.eks. være opplysninger om de(n) tjenesten(e) man rekvisierer for (i en rekvisisjon), om sykdomstilfellet (i en melding om infeksjonssykdom), osv.

5.4 Utvekslingsmedium

Informasjonsutvekslingen kan foregå i ulike typer media, f.eks. muntlig (telefonsamtale), skriftlig i papirform (brev/blanketter sendt i vanlig post), eller elektronisk (elektronisk post, elektroniske meldinger), osv.

6 Allmennlegetjenesten - Kvalitetssikring og resultatvurdering

I henhold til *lov om statlig tilsyn med helsetjenesten* (33), skal enhver som yter helsetjeneste etablere internkontrollsystem for virksomheten og sørge for at virksomhet og tjenester planlegges, utføres og vedlikeholdes i samsvar med allment aksepterte faglige normer og krav fastsatt i medhold av lov eller forskrift. Fylkeslegen skal påse at alle som yter helsetjenester har etablert internkontrollsystem og fører kontroll med sin egen virksomhet på en slik måte at det kan forebygges svikt i helsetjenesten.

Resultatvurdering er nødvendig både som et ledd i rapporteringen til staten (f.eks. årsstatistikk til Statistisk sentralbyrå) og som et ledd i kvalitetssikring av tjenestene. Relevant statistikk for disse formålene vil omfatte tall og indikatorer som kan beskrive:

- Brukere: f.eks. statistikk over ulike grupper av brukere (andel av kvinner, andel av pasienter i ulike aldersgrupper).
- Legesøking: f.eks. oversikt over antall kontakter i en gitt tidsperiode, over ulike kontakttyper, ventetid, etc.
- Helseproblemer: f.eks. oversikt over ulike typer helseproblemer (diagnoser), sykkelighet, dødelighet, etc.
- Virksomhet: f.eks. oversikt over antall og typer henvisninger/rekvisisjoner som en lege har utstedt i en gitt tidsperiode, over ulike typer medikamenter forskrevet (forskrivingspraksis), osv.
- Drift: f.eks. om kapasitet og utnyttelse av kapasiteten, om ressurser og ressursutnyttelse, om produktivitet, osv.

Den norske lægeforening arbeider med å få i stand et felles basis datasett for alle de medisinske spesialitetene (2,14). Sosial- og helsedepartementet / Statens helsetilsyn ser at det er et behov for indikatorer som kan gi et bedre styringsgrunnlag og tilsyn med allmennlegetjenesten (18,39).

Den følgende tabellen viser et eksempel med operasjonaliserte indikatorer som kan inngå i en resultatvurdering.

<i>Indikator/tematisk inndeling</i>	<i>Variabel</i>	<i>Operasjonalisering</i>
Resultater		
1. Brukere		
Kjønn	Sykebesøk og konsultasjoner samlet	Prosentandel kvinner
Alder	Sykebesøk og konsultasjoner samlet	Prosentandel over 70 år Prosentandel under 7 år
Yrkesstatus	Sykebesøk og konsultasjoner samlet	Prosentandel trygdede Prosentandel yrkesaktive
Gjestepasienter	Sykebesøk og konsultasjoner samlet	Prosentandel annen kommune
2. Legesøking		
Antall kontakter	Sykebesøk og konsultasjoner samlet for innbyggere i kommunen, praksis, pasientliste alders- og kjønnsjustert	Kontaktrate pr. år pr. innbygger
Kontakttype	Summen av: Enkel pasientkontakt m/fremmøte Enkel pasientkontakt u/fremmøte Konsultasjon Sykebesøk	Prosentfordeling av alle typer kontakter Prosentfordeling mellom kontakter på legevakt og i kontortid
Ventetid	Timebestilling	Gjennomsnittlig antall dager fra time er bestilt til konsultasjon finner sted for et nytt tilfelle
Hastegrad	Konsultasjoner i kontortiden	Prosentfordeling akutte og kroniske lidelser
3. Helseproblemer		
Diagnose	Sykebesøk og konsultasjoner samlet, kommunens innbyggere, alders- og kjønnsjustert	Kontaktrate pr. 1000 innbyggere pr. år for: Infeksjonssykdommer Nakke/skulder problemer Ryggproblemer Psykiske lidelser Astma/allergi/eksem Høyt blodtrykk Iskemisk hjertesykdom Diabetes Kreftsykdommer Underlivsplager - kvinner Sv.skap/cyt./prevensjon Helseattester/helsekontroll Skader og ulykker

<i>Indikator/tematisk inndeling</i>	<i>Variabel</i>	<i>Operasjonalisering</i>
4. Virksomhet		
Medikamentforskrivning	Konsultasjoner i kontortiden, alders- og kjønnsjustert	Resepter pr. 100 kontakter: Blåresepter B-resepter Hvit-resepter Ant. tabl. pr. B-resept
Henvisninger og rekvisisjoner	Konsultasjoner i kontortiden, alders- og kjønnsjustert	Henv. 2. linje pr. 100 kontakter Rekv. fysioterapi pr. 100 Rekv. rtg. pr. 100.
Laboratorieprøver	Konsultasjoner i kontortiden, alders- og kjønnsjustert	Antall blod- og urinprøver pr. 100 kontakter fordelt på: - eget laboratorium - eksternt laboratorium Cytologiprøver pr. 100 kontakter kvinner > 20 år
Sykemeldinger	Konsultasjoner i kontortiden, justert for andelen yrkesaktive	Nye sykmeldinger pr. 100 kontakter yrkesaktive Sum sykmeldingsdager pr. 100 kontakter yrkesaktive
5. Drift		
Kapasitet	Antall timer pr. uke avsatt/avtalt til kurativt arbeid	Årsverk pr. 1000 innbyggere Dekningsgrad
Utnyttelse	Antall timer pr. uke reelt brukt til kurativt arbeid når fravær, permisjoner, ubesatte stillinger, overtid, hjemmearbeid etc. er medregnet	Årsverk pr. 1000 innbyggere Utnyttelsesgrad
Produktivitet	Antall konsultasjoner i kontortiden	Antall kontakter pr. time (beregnet av utnyttelse)
Pris pr. enhet	Netto utgifter Brutto utgifter	Utgifter pr. årsverk opprette (kapasiteten) Utgifter pr. årsverk utnyttet Utgifter pr. konsultasjon

7 Alfabetisk oversikt over begreper med definisjoner

Begrepene er i dette kapittel fullstendig listet, dvs. med løpenummer, navn, definisjoner og evt. kryssreferanser (internt i tabellen) til andre relaterte begreper.

Referanser til eventuelle kilder til definisjoner er også oppgitt i parenteser sammen med definisjonen. Der hvor kilden er oppgitt, er definisjonen enten hentet ordrett fra kilden eller bare i liten grad redigert.

I definisjonene er følgende konvensjoner brukt:

- Begrepene er sortert i stigende alfabetisk rekkefølge i tabellen. Begrepene er nummerert løpende i den samme alfabetiske rekkefølge.
- Anbefalte betegnelser (navn) til begrepene er **uthevet**. Fulltekst definisjoner er gitt sammen med anbefalte betegnelser.
- Begreper som er (implisitt) forklart/definert i definisjonen til andre begreper er ikke forklart med egen tekst, men kun referert til de aktuelle definisjonene med stikkordet "Se under". F.eks., definisjonen/forklaringen til begrepet "Beredskapsgodtgjørelse" (nr 32) refereres ved "Se under" til definisjonen av begrepet "Legevakt" (nr 183).
- Inne i definisjonen til et begrep blir andre begreper som er nevnt i definisjonen **uthevet** og referert med de tilhørende numre i kolonnen for Kryssreferanser. F.eks., begrepet "Sykdomsperiode" (nr 271) er uthevet i og referert fra definisjonen for begrepet "Akutt sykdom" (nr 2).
- Eventuelle relaterte begreper er listet opp med stikkordet "Se også". Se f.eks. begrepet "Attføring" (nr 19) som er relatert til "Rehabilitering" (nr 236).
- Eventuelle synonymmer er også listet opp med stikkordet "Synonym". Se f.eks. synonymene "allmennpraktiserende lege", "allmennpraktiker" og "allmennmedisiner" til betegnelsen "Allmennlege" (nr 7).
- Synonyme betegnelser til et begrep er i tabellen referert til den anbefalte betegnelsen der hvor selve begrepet er definert. F.eks., "Akutt-tilfelle" (nr 3) er kun referert til "Akutt sykdom" (nr 2).

Nr	Begrep	Definisjon/Synonym/Anmerkninger	Kryssreferanser
1	A-resept	Resept på narkotiske eller vanedannende legemidler som etter gjeldende bestemmelser skal være utstedt på særskilt blankett autorisert av Statens helsetilsyn for den enkelte reseptutsteder (12).	241, 176
2	Akutt sykdom	En sykdom som begynner brått med tydelige symptomer og som går over etter en relativt kort periode. Vanligvis gjelder dette sykdom som har en sykdomsperiode er fire uker eller mindre (5). Se også: Sub-akutt sykdom, Kronisk sykdom.	269 271 268, 160
3	Akutt-tilfelle	Se: Akutt sykdom.	2
4	Akutt-time	Se: Øyeblikkelig hjelp.	331
5	Alder	En persons alder angis i antall år. Avledes av fødselsdato etter følgende metode: Det aktuelle året minus fødselsår for alle som er reelt eldre enn 1 år i det aktuelle året. De som er reelt yngre enn 1 år skal ha <i>alder 0</i> , men utvidet med reell <i>alder i dager</i> (43). Foretrukket inndeling er 5-årsgrupper: 0-4, 5-9, 10-14 70-84, 85 og over. Alternativt i livsfaser: 0-6, 7-15, 16-19, 20-24, 25-66, 67-79, 80 og over.	
6	Allmennelse-tjenesten	Den delen av primærhelsetjenesten som yter helsehjelp. Se også: Kommunehelsetjenesten.	114, 100 142
7	Allmennlege	En lege som utøver allmennmedisin i første linje og som i tillegg formidler og koordinerer tjenester som pasienten trenger innen andre deler av helsetjenesten. Synonym: Allmennpraktiserende lege, Allmennpraktiker, Allmennmedisiner.	169, 9
8	Allmennlege-tjeneste	De tjenestene allmennleger og deres medarbeidere tilbyr og yter i henhold til lov om helsetjenesten i kommunene (30).	188
9	Allmennmedisin	Den delen av medisinen som arbeider med diagnose, behandling, rehabilitering og forebygging i første linje med vekt på et personlig, forpliktende og kontinuerlig lege-pasient forhold.	
10	Allmennmedisiner	Se: Allmennlege.	7
11	Allmennpraksis	Utøvelse av allmennmedisinsk virksomhet overfor en befolkning.	9 29
12	Allmennpraktiker	Se: Allmennlege.	7

<i>Nr</i>	<i>Begrep</i>	<i>Definisjon/Synonym/Anmerkninger</i>	<i>Kryssreferanser</i>
13	Allmennpraktiserende lege	Se: Allmennlege.	7
14	Analyse	Se Laboratorieanalyse.	165
15	Anamnese	Pasientens sykehistorie med opplysninger om bakgrunn, fortid og eksposisjoner relevant for utredningen av helseproblemet (1).	317
16	Annenlinjetjeneste	Se: Spesialisthelsetjeneste, Fylkeshelsetjeneste.	262 82
17	Ansvarsgruppe	En gruppe som har et strukturert samarbeid om en enkelt pasient og som i tillegg til pasienten og/eller pårørende er satt sammen av de fagpersonene innen helse-, sosial-, trygde- og undervisningssektor som er med i behandlingen av pasienten. En av fagpersonene har ansvaret som koordinator.	
18	Apotek	Sted hvor det lages og selges legemidler og andre varer som brukes i helsetjenesten regulert etter lov om drift av apotek m.v. (25).	176 114
19	Attføring	Planlagte medisinske, praktiske og økonomiske tiltak med sikte på at den som pga. sykdom, skade eller lyte er yrkeshemmet skal få eller beholde høvelig arbeid. Se også: Rehabilitering.	236
20	Autorisert lege	En lege som har norsk medisinsk embetseksamen, eller utenlandsk medisinsk eksamen som i medhold av lov er faglig jevngod, som har utført nødvendig praktisk tjeneste, som har gitt skriftlig løfte om at han vil utøve legegjerningen i samsvar med det ære og samvittighet krever og som ikke er i en slik stilling at en autorisasjon vil kunne tilbakekalles (26). Se også: Legelisens.	169 175

Nr	Begrep	Definisjon/Synonym/Anmerkninger	Kryssreferanser
21	Avtale om driftstilskudd	<p>Avtale som en allmennlege har med en kommune om drift av praksis (Tilsvarende for spesialist og fylkeskommune).</p> <p>Omfatter bl.a. avtale om omfanget av andre tjenester legen plikter å yte innenfor kommunehelsetjenesten (helsestasjon, tilsynslege m.v.), legevakt, åpningstid i praksisen og størrelse på driftstilskudd. Avtalen gir legen rett til refusjon for tjenester fra folketrygden.</p> <p>Avtalen åpner for ulike løsninger mht. oppgjøret mellom legen og kommunen. Noen kommuner holder lokaler og personell mot en "leie" som tilsvarer driftstilskuddet eller annet beløp som avtales. En annen løsning har vært en "leie" knyttet til en prosentandel av legens refusjon fra folketrygden (prosentavtale). Ved fullstendig privat virksomhet holder legene lokaler, ansetter personell og betjener alle utgifter selv og mottar hele driftstilskuddet. Det finnes flere varianter av alle disse løsningene.</p> <p>Synonym: Driftsavtale.</p>	<p>7 220</p> <p>142 183, 333 52</p>
22	Avtalebok	<p>En leges fortegnelse over når den enkelte pasient har avtale om konsultasjon ved han/hennes kontor.</p> <p>Det føres navn og fødselsnummer, samt dato og klokkeslett for avtalen. I samband med henvendelser til legevaktsentral og ved registrering av ventetid, må også tidspunktet for når avtalen ble inngått, bli notert.</p>	<p>208 147, 174</p> <p>85 184, 324</p>
23	Avtalehjemmel	Se: Avtale om driftstilskudd .	21
24	Avtalelege	<p>Lege som har avtale om driftstilskudd med en kommune. Avtaleleger plikter å delta i organisert legevakt.</p>	<p>21 183</p>
25	Avtaleløs lege	<p>Lege som driver praksis uten avtale om driftstilskudd.</p> <p>Avtaleløse leger som har etablert praksis etter november 1992, kan ikke kreve refusjon fra folketrygden. Disse legene kan ta så høy egenandel som pasienten er villig til å betale, begrenset av prislovens bestemmelser.</p>	21
26	B-resept	<p>Resept på vanedannende legemidler hvor det etter gjeldende bestemmelser gitt av Statens helsetilsyn stilles bestemte krav til påføring av navn, fødselsdato og adresse, samt legitimasjon ved avhenting. Resepten kan ikke reiteres (12).</p>	241, 176

Nr	Begrep	Definisjon/Synonym/Anmerkninger	Kryssreferanser
27	Basisteam	<p>Tverrfaglig sammensatt gruppe som er et rådgivende organ som har til oppgave å vurdere behov og mulighet for attføringstiltak som langtidssykmeldte, yrkeshemmede og eventuelt andre har, for å få eller beholde høvelig arbeid.</p> <p>Gruppen er sammensatt av representanter fra trygdekontor, arbeidskontor og med en lege og kan etter behov suppleres med annet fagpersonell.</p>	19
28	Bedriftshelse-tjeneste	Tjeneste som er tillagt forebyggende oppgaver i en, evt. flere virksomheter, og som har ansvar for å gi råd til arbeidsgiver og arbeidstakere i arbeidsmiljøspørsmål.	
29	Befolkning	<p>En gruppe personer som kan karakteriseres med et eller flere felles kjennetegn.</p> <p>Kjennetegnene kan være knyttet til f.eks bosted i et område (en kommune, et distrikt, en by/bydel eller landsdel), livssituasjon (sosial klasse, samlivsstatus, alder, etc.), etnisitet (herkomst, kultur, etc) og annet.</p> <p>Se også: Populasjon.</p>	37 219
30	Behandling	<p>Tiltak for å helbrede, bekjempe, lindre og forhindre plager, sykdom, skade eller funksjonshemming eller evt. konsekvenser av dette med bakgrunn i medisinsk vitenskap og kunnskap. Deles gjerne inn i hovedgruppene:</p> <p style="text-align: center;">medisinsk behandling, kirurgisk behandling, fysikalsk behandling, psykoterapeutisk behandling.</p>	194 138 84 232
31	Behov	Se: Helsetjenestebehov .	115
32	Beredskaps-godtgjørelse	Se under Legevakt .	183
33	Besøksrunde	Når legen foretar flere sykebesøk før han returnerer til sitt oppholdssted (9).	273
34	Bidiagnose	En annen diagnose som registreres samtidig med hoveddiagnosen (5).	45 125
35	Bivirkning	En skadelig eller utilsiktet effekt av legemidler anvendt i doser som brukes i behandling, forebygging eller diagnostikk av sykdom, eller for å modifisere fysiologiske funksjoner (7).	
36	Blåresept	En resept hvor pasienten etter forskrifter i henhold til lov om folketrygd har krav på å få refundert deler av utgiftene til enkelte medikamenter og hjelpemidler.	241

<i>Nr</i>	<i>Begrep</i>	<i>Definisjon/Synonym/Anmerkninger</i>	<i>Kryssreferanser</i>
37	Bosted	Den adressen som er registrert i folkeregisteret på en person, dvs. det stedet hvor personen regelmessig tar sin døgnhvile (nattesøvn eller tilsvarende hvile). En person skiftevis tar sin døgnhvile på to eller flere steder regnes normalt som bosatt i den kommunen hvor han/hun tar sin overveiende døgnhvile. Tidsbegrenset (midlertidige) opphold av under 6 måneders varighet regnes ikke som bosetting på oppholdsstedet. Spesielle regler gjelder for studenter, vernepliktige, sjøfolk, opphold i institusjoner/fengsler m.v. (27).	
38	Bydelslege	Kommunelege med et geografisk ansvar knyttet til en definert bydel.	143
39	Bydelslege I	Bydelslege som er administrativ leder av et helsesenter.	38
40	Bydelslege II	Enhver bydelslege som ikke er bydelslege I eller bydelsoverlege .	38, 39 41
41	Bydelsoverlege	En bydelslege som er ansatt som medisinsk-faglig rådgiver i en bydel vedrørende helsetilstanden til befolkningen innen bydelen og som tilrår tiltak innenfor og/eller utenfor kommunehelsetjenesten , for å forbedre helsetilstanden.	38 94 142
42	Daglegevakt	Organisert mottak av øyeblikkelig hjelp i allmennlegetjenesten i kontortiden (fra kl. 8.00 til 16.00). Se også: Legevakt .	8 183
43	Definerte døgndoser	Gjennomsnittlig døgndose av et legemiddel brukt ved preparatets hovedindikasjon, fortrinnsvis angitt i vekt av aktiv substans, evt. (f.eks. vedrørende kombinasjonspreparater) som antall enkeltdoser (antall tabletter, kapsler, milliliter, etc.). Ved sammenlikninger brukes vanligvis definerte døgndoser (DDD)/1000 innbyggere/døgn.	176
44	Dekningsgrad	Forholdet mellom kapasitet og behov . F. eks antall legestillinger, antall sengeplasser som er opprettet i forholdet til behovet (34). Se også: Utnyttelse , Utnyttelsesgrad .	136, 115 315 316

Nr	Begrep	Definisjon/Synonym/Anmerkninger	Kryssreferanser
45	Diagnose	En bestemmelse og klassifikasjon av en pasients sykdom, tilstand, symptom eller problem (43). Se også: Bidiagnose, Hoveddiagnose, Tentativ diagnose, Klinisk diagnose.	269 94, 283, 105 34 125 294 140
46	Diagnosekode	En diagnose angitt ved en bokstav og/eller tallkombinasjon. En samling av diagnosekoder kalles gjerne kodeverk. Eksempler er ICD og ICPC .	45 127, 128
47	Diagnostikk	Prosedyrer og vurderinger som har som hensikt å finne frem til en diagnose . Synonym: Diagnostisering.	45
48	Diagnostisk prosedyre	Se under Diagnostikk .	47
49	Diagnostiske kriterier	Symptomer , sykdomstegn eller funn ved undersøkelse som er essensielle for en diagnose (5).	283, 81, 312 45
50	Direkte kontakt	Kontakt som krever et "ansikt-til-ansikt-møte" mellom pasient og lege (5). Inkluderer konsultasjon og sykebesøk .	147 273
51	Driftsavtale	Se: Avtale om driftstilskudd .	21
52	Driftstilskudd	Et fast beløp pr. år som kommunen yter som et vederlag for drift av privat praksis med avtalehjemmel. Driftstilskuddet fastsettes etter overenskomst mellom KS og Dnlf og er gradert etter standard på praksisen. Kommunalt driftstilskudd kommer i tillegg til refusjon fra folketrygden og pasientens mellomlegg .	220 305 53
53	Egenandel	Andelen pasienten selv må betale for en tjeneste eller utgift som ikke er refusjonsberettiget etter forskrifter i henhold til lov om folketrygd paragraf 2-5 (28). Summen av egenandeler gjelder opp til et visst beløp (tak) pr. kalenderår. Har pasienten utgifter utover dette, får vedkommende frikort . Synonym: (pasientens) mellomlegg. Se også: Egenbetaling, tilleggshonorarer.	80 54, 299
54	Egenbetaling	Summen av utgifter pasienten betaler ved en helse-tjenestekontakt . Det omfatter hos allmennlegen egenandel, tilleggshonorarer og dekning av forbruksmateriell .	117 53 299, 76
55	Egenkontroll	Se: Internkontroll .	133

Nr	Begrep	Definisjon/Synonym/Anmerkninger	Kryssreferanser
56	Egenkontroll-system	Se: Internkontrollsystem.	134
57	Egenomsorg	Individets omsorg for sin egen helse. Den omfatter den enkelte personens helsebevarende og sykdomsforebyggende tiltak og selvbehandling. Den omfatter også individets kunnskap om hvor, når og hvordan den profesjonelle helsetjenesten bør brukes. Omsorg for seg selv etter legekontakt eller sykehusinnleggelse er også en del av begrepet.	
58	Ekteskapeleg status	Se: Samlivsstatus.	248
59	En-legepraksis	En praksis hvor en enkelt lege yter helsetjenester til befolkning (5). Synonym: Solo-praksis.	220, 169, 114
60	Enkel pasientkontakt	Enkel pasientkontakt med fremmøte eller Enkel pasientkontakt uten fremmøte.	61, 62
61	Enkel pasientkontakt med fremmøte	Enkel pasientkontakt, forespørsel, rådgivning ved personlig fremmøte eller bud. En henvendelse som ikke krever at legen foretar en utredning . Inkluderer avtale om eller fornyelse av resept og rekvisisjoner, enkle undersøkelser og behandlinger foretatt av medarbeidere, laboratorieundersøkelse av hemoglobin, senkning og telling av hvite blodlegemer og mikroskopi av urinsediment. Se også: Konsultasjon.	317 147
62	Enkel pasientkontakt uten fremmøte	Enkel pasientkontakt, forespørsel, rådgivning ved brev eller telefon. Eksklusive henvendelser om timeavtale og sykebesøk eller enkel beskjed om resultat av prøve.	
63	Epikrise	Oppsummerende redegjørelse for en sykdoms årsak, utvikling og behandling til henvisende instans.	120
64	Episode	Et helseproblem hos en pasient fra det første gang blir presentert for og registrert av helsepersonell/helsetjenesten til siste kontakt for det samme problemet hos samme instans. Som <i>ny episode</i> regnes den første presentasjonen av et helseproblem hos en pasient som blir registrert av helsepersonell/helsetjenesten, inkludert den første presentasjonen av tilbakefall av et tidligere løst eller overstått problem. Se også: Tilfelle, Sykdomsperiode.	105, 208 296, 271

<i>Nr</i>	<i>Begrep</i>	<i>Definisjon/Synonym/Anmerkninger</i>	<i>Kryssreferanser</i>
65	Etterkontroll	Kontroll av en ferdigbehandlet eller en overstått sykdomsperiode eller risikotilstand.	158 271
66	Etterutdanning	Utdanning etter avsluttet grunnutdanning eller spesialisering (5).	313, 192 260
67	Faglige kvalifikasjoner	Lege, sykepleier, hjelpepleier , etc. kategorisert etter spesialiseringer med beskrevet utdanning (43).	169, 279, 123 260, 313
68	Familielege	En allmennlege som yter allmennt medisinske tjenester for en familie eller en husstand.	7, 9, 114
69	Fast lege	Den legen som en pasient vanligvis henvender seg til, eller ville ønske å henvende seg til ved behov for allmennlegetjenester. Se også: Fastlege , Fast pasient under Pasient .	208 71, 208
70	Fast pasient	Se: Pasient . Se også: Fast lege .	208 69
71	Fastlege	En allmennlege som driver en praksis der det foreligger en formell avtale om et varig lege-pasientforhold og som gir pasienten rett til tjenester hos denne legen.	7, 220
72	Fastlønslege	Allmennlege som er ansatt med avtale om fast lønn i en kommunelegestilling i hovedstilling, heltid eller deltid (eksklusive bistilling) og som plikter å delta i organisert legevakt .	7 183
73	Fastlønsordning	Kommunal allmennlegetjeneste med lege(r) i opprettet(e) stilling(er) med fast lønn og som kommunene mottar fastlønnstilskudd for.	8 74
74	Fastlønnstilskudd	Vederlag som kommunen mottar fra staten som kompensasjon for de tjenestene fastlønslegene yter som etter folketrygden er refusjonsberettiget. Se også: Fastlønsordning .	 73
75	Felles basis datasett	Et felles standard sett av data for de ulike spesialitetene i medisinen for registrering av opplysninger om blant annet pasienter, ressurser, organisasjon og virksomhet. Se også: Minste felles basis datasett .	 200
76	Forbruksmateriell	Materiell, utstyr og medikamenter som blir brukt (opp) i samband med behandlingen av en pasient.	
77	Forebyggende helsearbeid	Kartlegge og overvåke, fjerne, redusere og beskytte mot faktorer som kan føre til sykdom, skade, psykiske og sosiale problemer hos det enkelte individ, hele eller grupper av befolkningen. Se også: Helsefremmende arbeid .	 98

<i>Nr</i>	<i>Begrep</i>	<i>Definisjon/Synonym/Anmerkninger</i>	<i>Kryssreferanser</i>
78	Forebyggende medikasjon	Legemidler som blir gitt for å forhindre eller redusere risikoen for at en pasient blir syk. F.eks. malariaproylakse, gammaglobuliner, antibiotika gitt før inngrep.	176
79	Forebyggende tiltak	Omfatter vaksinering, screening -undersøkelser, helsekontroller, helseopplysning , familieplanlegging, samt miljørettet helsevern, smittevern, lovgivning og reguleringstiltak. Se også: Forebyggende helsearbeid.	318, 250 102, 103 77
80	Frikort	Fritak for betaling av egenandel ved tjenester og utgifter som er refusjonsberettiget etter forskrifter i henhold til lov om folketrygd.	53
81	Funn	Resultat(er) ved klinisk undersøkelse eller laboratorieprøver.	141, 165
82	Fylkeshelsetjeneste	Den delen av helsetjenesten som fylkeskommunene har ansvaret for etter lov om sykehus, lov om psykisk helsevern og lov om tannhelsetjenesten. Dette omfatter sykehus, psykisk helsevern, spesialsykehjem, alkoholist- og barnevernsinstitusjoner, legespesialist- og psykologtjeneste, tannhelsetjeneste, ambulansetjeneste, medisinske laboratorier og røntgeninstitusjoner.	
83	Fylkeslege	Representant i fylkene for statlige myndigheter med ansvar for rådgivning, tilsyn og kontroll og fremme av helsepolitiske mål i all offentlig og privat helsetjeneste i kommunene og fylkeskommunen etter lov om statlig tilsyn med helsetjenesten (33).	
84	Fysikalsk behandling	Behandling av sykdom, skader eller funksjonshemninger med fysikalske virkemidler og metoder som massasje, manipulasjon, terapeutiske øvelser, mobilisering, kulde, varme (inkl. kortbølge, mikrobølge og ultralyd), bad, akupunktur, elektrostimulering og lys.	
85	Fødselsnummer	En unik personidentifikasjon for personer bosatt i Norge bestående av 11 sifre, hvor de første seks sifre omfatter personens fødselsdato (dato, måned og årstall med to siffer) og de fem siste personnummeret tildelt i Det Sentrale Personregister i Statistisk sentralbyrå.	215
86	Førstelinjetjeneste	Se: Primærhelsetjeneste.	223
87	Generell helseundersøkelse	Se: Helsekontroll, Undersøkelse.	102, 312
88	Gjestepasient	Pasient med annet bosted enn der tjenesten ytes; i kommunehelsetjenesten en annen kommune, i fylkeshelsetjenesten et annet fylke.	37
89	Grunnutdanning	Se: Medisinsk grunnutdanning.	192
90	Gruppepraksis	Se: Legesenter.	180

<i>Nr</i>	<i>Begrep</i>	<i>Definisjon/Synonym/Anmerkninger</i>	<i>Kryssreferanser</i>
91	Grupperettet helsearbeid	Legearbeid som tar utgangspunkt i helsetilstanden til større befolkningsgrupper, som kan være definert etter alder, kjønn, yrke, sosialstand, geografi osv.	94 5, 330
92	Habilitering	Planmessig arbeid for at den som har medfødt(e) funksjonshemming(er) pga. sykdom skade eller lyte skal bevare eller utvikle funksjonsevnen med sikte på størst mulig grad av selvstendighet og livskvalitet på egne premisser (19). Se også: Rehabilitering, Attføring.	236, 19
93	Hastegrad	Resultatet av den vurderingen en helsearbeider må gjøre mht. hvor raskt et helseproblem bør bli tatt hånd om. I Minste basis datasett for primærhelsetjenesten er det foreslått følgende inndeling: Grad 1 (Samme døgn) - Øyeblikkelig hjelp (inkl. medisinsk nødhjelp), Grad 2 (1-3 døgn) - Halvøyeblikkelig hjelp, Grad 3 (Mer enn 3 døgn) - Helseproblem som kan vente, evt. som kan ses an (2). Se også: Legevaktsentral.	328, 96 105 200 331 184
94	Helse	En persons evne til å mestre livets problemer (21). Se også: Helsefremmende arbeid.	98
95	Helse- og sosialsenter	Et senter som tilbyr både helsetjenester og sosialtjenester .	114, 259
96	Helsearbeider	Helsepersonell eller annet personell som jobber i helsevesenet.	104
97	Helseattest	En skriftlig bekreftelse/bevitnelse på pasientens helsetilstand til bruk for pasienten (24). Synonym: Legeattest, Helbredsattest. Se også: Legeerklæring.	171
98	Helsefremmende arbeid	Arbeid med enkeltpersoner, grupper og miljø som tar sikte på å undersøke og iverksette aktiviteter og tiltak som øker folks selvfølelse, kompetanse og problemløsende evne, utvikle sosiale relasjoner og styrke kroppens forsvar gjennom ernæring, gode levevaner og mosjon for derved å gi bedre motstandskraft for vanskelige situasjoner eller skadelige påvirkninger, samt å gi bedre livskvalitet og trivsel. Se også: Forebyggende helsearbeid.	77

Nr	Begrep	Definisjon/Synonym/Anmerkninger	Kryssreferanser
99	Helsefremmende tiltak	Tiltak som har som mål at en person eller en befolkning skal bli bedre rustet til å tåle vanskelige situasjoner eller skadelige påvirkninger, samt oppleve bedre livskvalitet og helse.	302
100	Helsehjelp	Enhver tjeneste som noen trenger på grunn av sykdom, skade, funksjonshemming eller graviditet eller for å forebygge slike tilstander og som helsetjenesten er nærmest til å gi (37). Se også: Helsetjenestebehov .	114 115
101	Helseinstitusjon	En helseinstitusjon kan være (43, 29): a. Institusjon som nevnt i § 1 første ledd nr. 1 i lov om sykehus som har leger fast knyttet til institusjonen. b. Institusjon som nevnt i § 1 i lov om psykisk helsevern unntatt ettervernshjem og privat forpleiningssted. c. Sykehjem eller boform for heldøgns omsorg og pleie etter § 1-3 annet ledd nr. 5 i lov om helsetjenesten i kommunene.	
102	Helsekontroll	Undersøkelse av enkeltindivider for en generell vurdering av risiko og helsetilstand basert på opplysninger om livsstilsforhold, risikofaktorer, klinisk undersøkelse og prøver . Inkl.: <ul style="list-style-type: none"> • <i>generell helsekontroll</i> (fullstendig anamnese, klinisk undersøkelse og vanlige prøver, f.eks. barnekontroll), • <i>delvis helsekontroll</i> (anamnese, undersøkelse og prøver med tanke på spesifikk(e) sykdom(mer), f.eks. hjertekar sykdom, livmorhalskreft) og • <i>målrettet helsekontroll</i> (undersøkelse og prøver valgt ut i fra individuell risiko etter alder, yrke, tidligere sykdommer m.v.). 	141 165
103	Helseopplysning	Systematisk opplysningsvirksomhet overfor individer og grupper med sikte på å få dem til å ta vare på sin helse og mestre sine sykdommer (6).	
104	Helsepersonell	En person med godkjent helsefaglig utdanning som yter helsetjenester (5).	114

Nr	Begrep	Definisjon/Synonym/Anmerkninger	Kryssreferanser
105	Helseproblem	<p>Problem(er) av fysisk, psykisk eller sosial art som har eller kan få betydning for den enkeltes helsetilstand.</p> <p>Som <i>nytt helseproblem</i> regnes den første opplevelsen hos en pasient av et helseproblem, inkludert det første tilbakefall av et tidligere løst eller overstått problem.</p> <p>Se også: Sykdomsperiode, (Syke)tilfelle.</p>	271, 296
106	Helsesekretær	<p>En person som har fullført helsesekretærutdanning.</p> <p>Synonym: Legesekretær.</p>	
107	Helsesenter	<p>Et senter der det i tillegg til allmennlegetjenester ytes andre tjenester som helsestasjonstjeneste, skolehelsetjeneste, fysioterapitjeneste, psykologtjeneste, ergoterapitjeneste eller jordmortjeneste.</p> <p>Se også: Legesenter.</p>	8 180
108	Helsesjef	<p>Ansvarlig administrativ leder for helsetjenesten i et geografisk område (kommune eller bydel).</p> <p>Helsesjefen kan være lege, eller ha en annen helsefaglig eller administrativ utdanning.</p>	114 169
109	Helsestasjon (for barn)	<p>Den delen av kommunehelsetjenesten som utøver planmessig helsefremmende og forebyggende helsearbeid rettet mot førskolebarn i følge lov om helsetjenester i kommunene.</p> <p>Kjernepersonellet er helsesøster og lege, men også annet personell kan være engasjert: jordmor, fysioterapeut, psykolog, tannlege, sosionom.</p>	142 98, 77
110	Helsestasjonslege	Lege som (også) er tilknyttet til helsestasjon .	169, 109
111	Helsestasjonsvirksomhet	Forebyggende tjenester som omfatter helsekontroller, vaksinerings, oppsøkende virksomhet og helseopplysning om ernæring, leveste og hygiene.	102 318, 103
112	Helsesøster	Offentlig godkjent sykepleier med godkjent videreutdanning i forebyggende helsearbeid (31).	
113	Helsetilstand	Se: Helse.	94
114	Helsetjeneste	De tiltak, personell, institusjoner og styrende organer som kommuner, fylkeskommuner og staten kan eller skal sørge for i henhold til lov eller annet rettsgrunnlag for å styrke folkehelsen, forebygge og behandle sykdom, attføre funksjonshemmede og gi pleie og omsorg.	

<i>Nr</i>	<i>Begrep</i>	<i>Definisjon/Synonym/Anmerkninger</i>	<i>Kryssreferanser</i>
115	Helsetjenestebehov	Type og mengde helsetjenester vurdert som nødvendig ut i fra et faglig eller myndighets synspunkt: <ul style="list-style-type: none"> • behov bestemt av lover og forskrifter (f.eks. alle barn skal BCG vaksineres). • behov definert gjennom politiske vedtak/målsettinger (f.eks. et dagtilbud til alle psykisk utviklingshemmede). • behov definert gjennom statlige styringssignaler (alle bør få et tilbud om enerom på sykehjem). • behov kartlagt ved undersøkelse, forskning og offentlige utredninger, sentralt eller lokalt. <p>Se også: Helsetjenesteetterspørsel.</p>	116
116	Helsetjenesteetterspørsel	Type og mengde helsetjenester som et enkelt individ eller en befolkningsgruppe ønsker og krever oppfylt. <p>Se også: Helsetjenestebehov.</p>	115
117	Helsetjenestekontakt	Enhver kontakt mellom en pasient og en helsearbeider i samband med et helseproblem (5). Inkl. kontakt for nytt problem og kontroller . <p>Se også: Legekontakt, Medarbeiderkontakt.</p>	208, 96 105 202, 158 173 189
118	Helseundersøkelse	Se: Helsekontroll.	102
119	Helsevesen	Se: Helsetjeneste.	114
120	Henvise	Når en helsearbeider ber om at en annen instans i helsetjenesten eller annet helsepersonell tar hånd om et helseproblem (24). <p>Den som mottar henvisningen plikter å gjøre en vurdering og overtar herved midlertidig ansvaret for dette helseproblemet.</p> <p>Se også: Rekvirere.</p>	96 114 105 328 239
121	Henvisning	Dokumentet eller blanketten det henvises på. Inkluderer og elektroniske henvisninger.	120
122	Hjelpepersonell	Se: Medarbeider.	188
123	Hjelpepleier	En person som etter utdanning er blitt offentlig godkjent hjelpepleier.	
124	Hjemmekontor	Et legekontor som er lokalisert til legens hjem (5).	
125	Hoveddiagnose	Det viktigste problemet slik dette vurderes av helsepersonellet .	105 104
126	Hvit resept	Resept , eksklusive Blåresept og A-resept .	241, 36, 1

<i>Nr</i>	<i>Begrep</i>	<i>Definisjon/Synonym/Anmerkninger</i>	<i>Kryssreferanser</i>
127	ICD	Engelsk: International Classification of Diseases. Opprinnelig et klassifikasjonssystem for dødsårsaker, som er blitt utvidet og tilrettelagt spesielt med tanke på spesialisthelsetjenesten.	
128	ICPC	Engelsk: International Classification of Primary Care. Kjerneklassifikasjonen for primærhelsetjenesten (5).	
129	Indirekte kontakt	Alle kontakter hvor det ikke er noe fysisk, ansikt-til-ansikt-møte, mellom pasient og helsearbeider som ved kontakt pr. telefon, brev og bud (5).	208
130	Individrettet medisin	Denne tar utgangspunkt i enkeltindividets helseproblem , og tar faktorer i samfunn og miljø med i sine vurderinger i den grad dette trengs for å løse enkeltindividets helseproblem. Den kan være kurativ eller preventiv.	105 161
131	Innleggelse	Pasient sendt/tatt i mot for opphold i helseinstitusjon .	101
132	Insidens	Antall nye tilfeller (hyppigheten) av et bestemt helseproblem i en gitt befolkning i en bestemt periode. Se også: Prevalens .	296 222
133	Internkontroll	Å påse at virksomhet og tjenester blir planlagt, utført og vedlikeholdt i samsvar med allment aksepterte faglige normer og krav fastsatt i lov eller i medhold av lov, forskrift eller retningslinjer (33). Se også: Kvalitetssikring .	163
134	Internkontrollsystem	Systematiske tiltak som skal sikre og dokumentere at aktivitetene utøves i samsvar med krav fastsatt i eller i medhold av lov og forskrift. De systematiske tiltakene skal være beskrevet i administrative prosedyrer (Forskrift om internkontroll). Se også: Kvalitetssikring .	163

Nr	Begrep	Definisjon/Synonym/Anmerkninger	Kryssreferanser
135	Journal	<p>En leges eller institusjons fortløpende nedtegnelse av opplysninger om en enkelt pasient og forhold av betydning for den hjelp han/hun trenger (11).</p> <p>I følge journalforskriften (11) skal en journal minst inneholde:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pasientens navn, fødselsnummer eller fødselsdata og adresse. 2. Anamnese, herunder aktuelle sykmeldingsperioder. 3. Diagnose og endringer i denne. 4. Behandling som iverksettes, evt. komplikasjoner, legemidler som foreskrives, råd som gis, m.v. 5. Tidspunkt for konsultasjon, undersøkelse, besøk, telefonsamtale, korrespondanse m.v. 6. Opplysninger om undersøkelsesresultater og andre forhold av betydning for diagnose, behandling eller prognose. <p>En journal skal dessuten inneholde opplysninger om (11):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hvem journalopplysninger sendes/er sendt til (historikk) 2. Bruk av EDB-basert journal - hvem, hva, når 3. Har pasienten motsatt seg utlevering av journalopplysninger 4. Krav om innsyn er gjort gjeldende, jfr. §12. 	<p>15</p> <p>45</p> <p>30</p> <p>176</p> <p>245</p> <p>147, 312</p> <p>273</p>
136	Kapasitet	<p>Den maksimale utnyttelse av ressursene som er til disposisjon. F.eks. antall legeårsverk som er opprettet, antall senger som finnes i en institusjon (34).</p> <p>Se også: Dekningsgrad.</p>	<p>315</p> <p>44</p>
137	Kirurgia minor	Se: Småkirurgi.	257
138	Kirurgisk behandling	Behandling av sykdom, skader og funksjonshemninger med kirurgiske virkemidler og metoder som operasjon, fiksasjon, immobilisering, reponering, punksjon, eksisjon, aspirasjon, occlusjon, destruksjon, implantasjon.	

<i>Nr</i>	<i>Begrep</i>	<i>Definisjon/Synonym/Anmerkninger</i>	<i>Kryssreferanser</i>
139	Klage	<p>Et forvaltningsrettslig middel som består i at en sak blir brakt inn til ny behandling i et overordnet forvaltningsorgan. Det allmenne hjemmelsgrunnlaget er forvaltningslovens kap. IV.</p> <p>Omfatter i kommunehelsetjenesten pasientens eller pårørendes rett til å klage til tilsynsmyndighetene over feilaktig eller mangelfull helsetjeneste. Regler om klageadgang i saker om rett til nødvendig helsehjelp finnes i kommunehelsetjenestelovens paragraf 2-4.</p>	
140	Klinisk diagnose	Diagnose bestemt på grunnlag av anamnese og klinisk undersøkelse alene, uten å nytte laboratorieprøver .	15, 141 165
141	Klinisk undersøkelse	Undersøkelse av pasienten lokalt eller generelt basert på observasjon, inspeksjon, palpasjon, perkusjon, auskultasjon og bruk av luktesans, evt. med enkle instrumenter som ofthalmoskopi, otoskopi, lampe, anoskop, spekulum, spatel, stetoskop, blodtrykksmålere, stemmegaffel, måleband, reflekshammer eller termometer (1).	312, 208
142	Kommunehelsetjenesten	Den delen av helsetjenesten som kommunene har ansvaret for etter lov om helsetjenester i kommunene (30). Den omfatter helsefremmende og forebyggende helsearbeid, diagnose og behandling, habilitering og rehabilitering og pleie- og omsorg.	114
143	Kommunelege	En lege som utøver virksomhet i henhold til lov om helsetjenesten i kommunene med avtale om fastlønn eller driftstilskudd i en kommune.	

Nr	Begrep	Definisjon/Synonym/Anmerkninger	Kryssreferanser
144	Kommunelege I	<p>En lege som kommunen etter lov om helsetjenesten i kommunene (30) er pliktig til å ansette og som er til- lagt myndighet i lovens bestemmelser om miljørettet helsevern og i lov om smittevern og evt. i tillegg kan gis myndighet gjennom kommunale vedtak.</p> <p>Kommunelegen skal være medisinsk faglig rådgiver for helsetjenesten gjennom først og fremst å infor- mere, veilede og samordne helsetjenesten, foruten til en viss grad å føre tilsyn og instruere. Kommunele- gens tilråding og begrunnelse skal alltid følge saker om miljørettet helsevern og smittsomme sykdommer (38).</p> <p>Kommunelegens oppgaver omfatter også til enhver tid å ha oversikt over helsetilstanden i kommunen og de faktorer som kan påvirke denne og foreslå helse- fremmende og forebyggende tiltak i kommunen. Kommunelegen er også sentral i kommunens oppbyg- ging og drift av internkontrollsystemer på de områ- der som krever medisinske kunnskaper (40).</p> <p>Se også: Kommuneoverlege.</p>	<p>94</p> <p>99</p> <p>79</p> <p>134</p> <p>146</p>
145	Kommunelege II	<p>Enhver kommunelege som ikke er kommunelege I / Kommuneoverlege (5).</p>	<p>143, 144</p> <p>146</p>
146	Kommuneoverlege	<p>En stillingsbetegnelse brukt om Kommunelege I i større kommuner.</p>	<p>144</p>
147	Konsultasjon	<p>Henvendelse, forespørsel ved personlig fremmøte på legens oppholdssted, vanligvis på legens faste ar- beidssted/kontor. En konsultasjon forutsetter en di- rekte kontakt mellom lege og pasient og at legen foretar en utredning.</p> <p>Som konsultasjon hos allmennlege skal også medreg- nes kontakt med medhjelper på legens kontor som er sykepleier/spesialutdannet sykepleier som etter spesi- ell opplæring, delegasjon og veiledning fra legen utfø- rer det samme arbeidet og har tilsvarende fasiliteter (kontor og utstyr) som legen. Det gjelder f.eks. diabe- tes- eller hypertensjonskontroll hos sykepleier.</p> <p>Ekskludert er enkel pasientkontakt.</p>	<p>50</p> <p>317</p> <p>188</p> <p>60</p>
148	Kontakt	<p>Se: Helsetjenestekontakt, Kontaktperson, Legekontakt, Medarbeiderkontakt.</p>	<p>117</p> <p>152</p> <p>173</p> <p>189</p>

<i>Nr</i>	<i>Begrep</i>	<i>Definisjon/Synonym/Anmerkninger</i>	<i>Kryssreferanser</i>
149	Kontaktens varighet	Den tidsperiode som den enkelte pasientkontakt omfatter (5).	117
150	Kontaktform	Se: Kontakttype .	154
151	Kontakthypighet	Antallet sykebesøk og konsultasjoner i en bestemt periode (vanligvis omregnet til pr. år) dividert med antallet personer og justert for alders og kjønnsammensetning i den aktuelle befolkningen (praksispopulasjon eller kommune). Synonym: Legekontaktrate.	
152	Kontaktperson	Den helsearbeideren som har hovedoppgaven med å ta hånd om pasienten ved henvendelse. Se også: Legekontakt, Medarbeiderkontakt.	96 173 189
153	Kontakttidspunkt	Når kontakten skjer, angitt ved klokkeslett og om det er på legevakt eller i kontortid .	117 183, 157
154	Kontakttype	Hvordan kontakten skjer, enten ved enkel pasientkontakt med fremmøte, enkel pasientkontakt uten fremmøte, konsultasjon eller sykebesøk . Synonym: Kontaktform.	117, 61 62 147, 273
155	Kontaktårsak	Årsaken(e) en pasient selv oppgir som grunn til kontakten eller henvendelsen til helsetjenesten . Begrepene som skrives ned og deretter eventuelt blir klassifisert av helsepersonell , skal så nøyaktig som mulig svare til pasientens egen beskrivelse og være dekkende for hans/hennes behov eller krav om helse-tjenester.	208 114 104 115
156	Kontorkontakt	Direkte kontakt på legens (eller annet helsepersonells) kontor(er) (5). Synonym: Konsultasjon.	50, 169, 104
157	Kontortid	Den delen av dagen (eller av visse dager) legen har som fast arbeidstid. Inkluderer åpningstid og tid avsatt til annet arbeid ved kontoret.	333
158	Kontroll	En avtale om ny kontakt som helsepersonell har tatt initiativet til, for et pågående helseproblem . Inkluderer etterkontroll og oppfølging .	117, 104 105 65, 207
159	Kontrollfunksjon	Tjenester som samfunnet direkte eller indirekte har pålagt leger (helsepersonell) , som for eksempel å angi egnethet for spesiell funksjoner (bilkjøring, arbeid, sport), eller alminnelig helseattest (5).	114 169, 104

<i>Nr</i>	<i>Begrep</i>	<i>Definisjon/Synonym/Anmerkninger</i>	<i>Kryssreferanser</i>
160	Kronisk sykdom	<p>En sykdom som utvikler seg langsomt og som varer en lang tid.</p> <p>Vanligvis sykdom som har en sykdomsperiode med varighet seks måneder eller mer, ofte resten av persons liv (5).</p> <p>Se også: Akutt sykdom, Sub-akutt sykdom.</p>	<p>269</p> <p>271</p> <p>2, 268</p>
161	Kurativ medisin	<p>Behandlerende medisin.</p> <p>Synonym: Kurativt helsearbeid.</p>	
162	Kvalitet	<p>1) Helheten av egenskaper og kjennetegn et produkt eller en tjeneste har, som vedrører dets evne til å tilfredsstillende fastsatte krav eller behov som antydnet (NS-ISO 8402).</p> <p>2) Helheten av de egenskaper og kjennetegn ved allmennlegetjenesten som vedrører dens evne til å tilfredsstillende allment aksepterte faglige normer og krav, og samfunnets og den enkelte pasients behov.</p> <p>Se også: Internkontroll.</p>	<p>8</p> <p>133</p>
163	Kvalitetssikring	<p>1) Alle de planlagte og systematiske tiltak som er nødvendig for å få tilstrekkelig tiltro til at et produkt eller en tjeneste vil tilfredsstillende angitte krav til kvalitet (NS-ISO 8402).</p> <p>2) Alle de planlagte og systematiske tiltak som er nødvendige for å få tiltro til at allmennlegetjenesten tilfredsstillende angitte krav til tilgjengelighet og likhet, og for å være en behovsrelatert, effektiv, faglig og etisk forsvarlig tjeneste.</p> <p>Se også: Interkontrollsystem.</p>	<p>8</p> <p>134</p>
164	Laboratorie-analyse	<p>De prosedyrene som blir utført i samband med en laboratorieprøve som fremskaffer resultatet.</p>	165

Nr	Begrep	Definisjon/Synonym/Anmerkninger	Kryssreferanser
165	Laboratorieprøve	<p>De prosedyrene som omfatter prøvetakning, laboratorieanalyse av prøvematerialet og tolkning av resultatet som har som hensikt å finne, identifisere eller kvantifisere en eller flere substanser, evaluere organfunksjoner eller anatomiske forhold - normale og patologiske, for derved å kunne fastsette eller bekrefte diagnose eller monitorere behandlingseffekter (1).</p> <p>Dette omfatter alle diagnostiske prosedyrer - fysikalske, biologiske, billedmessige, teknologiske m.v., som ikke inngår en klinisk undersøkelse.</p> <p>Synonym: Prøve, Test.</p>	<p>231, 164 229</p> <p>141</p>
166	Laboratorium	<p>Det rommet eller den institusjonen hvor prøver blir analysert (1).</p> <p>Prøvene kan være tilsendt eller tatt på pasienter ved rekvisisjon (eksternt laboratorium). Leger som driver praksis har gjerne et eget laboratorium for enkle analyser og prøver (internt laboratorium).</p>	240
167	Ledsagelse	Se under Ledsager .	168
168	Ledsager	Person som følger en pasient til/fra eller oppholder seg sammen med en pasient i helsetjenesten.	
169	Lege	En person som har medisinsk embetseksamen og autorisasjon eller lisens til å utøve legevirksomhet etter legeloven (26).	
170	Lege uten avtale	<p>Leger som driver privat praksis uten avtale med kommune eller fylkeskommune.</p> <p>Leger uten avtale som etablerte praksis etter november 1992 kan <i>ikke</i> kreve refusjon fra folketrygden.</p> <p>Se også: Tilknytningsform, Avtale om driftstilskudd.</p>	<p>169, 21</p> <p>298 21</p>
171	Legeerklæring	<p>En skriftlig uttalelse gitt av lege om pasientens helseproblemer på forespørsel fra en instans som har rett til opplysninger eller som har pasientens samtykke til å innhente dem (24).</p> <p>Synonym: Legeuttalelse.</p> <p>Se også: Helseattest.</p>	97
172	Legegruppe	En praksis hvor flere leger deler kontorer , men ikke har felles ansvar for pasienter (5).	220, 169, 174 208

<i>Nr</i>	<i>Begrep</i>	<i>Definisjon/Synonym/Anmerkninger</i>	<i>Kryssreferanser</i>
173	Legekontakt	Enhver kontakt mellom en pasient og en lege i samband med et helseproblem . Omfatter konsultasjon, telefonkonsultasjon, enkel kontakt og sykebesøk . Eksklusiv. Medarbeiderkontakt .	208, 169 105, 147 62, 60, 273 189
174	Legekantor	Lokaler der legen driver sin praksis . Mer enn en lege foruten annet helsefaglig eller ufaglært personell kan arbeide i disse lokalene (5).	169, 220
175	Legelisens	Begrenset tillatelse til å utøve legevirkosomhet etter betingelser gitt i forskrifter fastsatt av Sosial- og helsedepartementet i henhold til lov om leger.	
176	Legemiddel	Stoffer, droger og preparater som rekvireres eller utleveres fra apotek for å brukes til å forebygge, lege eller lindre sykdom eller smerte, eller til ved innvortes eller utvortes bruk å påvise sykdom. Hva som regnes som legemidler er gitt i forskrifter etter lov om legemidler (12). Synonym: Medisin, Medikament.	18
177	Legepraksis	Se: Praksis .	220
178	Legeregning	Se: Regningskort .	235
179	Legesekretær	Se: Helsesekretær .	106
180	Legesenter	En legepraksis som består av to eller flere leger som deler eller samarbeider om felles ressurser (personell, utstyr, lokaler etc.). Hver lege har et selvstendig ansvar for utførelsen av legegjerningen og har sine faste pasienter, men vikarierer for hverandre etter behov. Synonym: Gruppepraksis. Se også: Helsesenter .	169 107
181	Legespesialist	Lege som har spesiell innsikt i og godkjent videreutdannelse i et spesielt område av medisinen etter gjeldende bestemmelser (5).	325
182	Legespesialist-tjeneste	Medisinske tjenester som tilbys eller ytes av leger som er godkjente spesialister innenfor et medisinsk fagområde i henhold til gjeldene bestemmelser om godkjenning av spesialister (35). Se: Spesialisthelsetjeneste .	262

Nr	Begrep	Definisjon/Synonym/Anmerkninger	Kryssreferanser
183	Legevakt	<p>Organisert vaktordning for dekning av nødvendig helsehjelp utenom åpningstid etter lov om helse-tjenesten i kommunene (30).</p> <p>Legene i kommunehelsetjenesten, fastlønte og de som har avtale med kommunen har plikt til å delta i slikt arbeid. Kommunen betaler beredskapsgodtgjørelse.</p> <p>Se også: Legevaktsentral, Daglegevakt.</p>	72 21 32 184, 42
184	Legevaktsentral	<p>Telefonsentral betjent av helsepersonell (fortrinnsvis sykepleier) til prioritering og formidling av henvendelser på legevakt og til varsling av lege og ambulanse ved medisinsk nødhjelp (15).</p> <p>Hastegrad vedrørende responstiden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Medisinsk nødhjelp</i> (rød respons) gjelder varsling av lege og ambulanse til utrykking til umiddelbart livstruende tilstander. • <i>Haster</i> (gul respons) omfatter kliniske tilstander som uten forsinkelse bør vurderes av lokal lege. • <i>Vanlig</i> (grønn respons) er henvendelser som ikke omfatter medisinsk nødhjelp eller annen øyeblikkelig hjelp der tidsmomentet medisinsk sett er avgjørende. 	104 183
185	Legevikar	En lege som midlertidig tar over en legestilling eller en legepraksis (24).	169
186	Listepasient	Se: Pasient.	208
187	Livsstil	Måten å leve på med hensyn til ernæring, arbeid, bruk av nytelses- og rusmidler, sosial omgang, mosjon og andre levevaner som har en vesentlig innvirkning på en persons helse og velvære.	
188	Medarbeider	Ulike kategorier av personale ansatt eller engasjert i allmennlegetjenesten i tillegg til allmennleger .	7
189	Medarbeider-kontakt	<p>Enhver kontakt mellom en pasient og en medhjelper i samband med et helseproblem som ikke ved samme anledning også innebærer legekontakt. Kontakt med medarbeider som evt. krever legens underskrift eller et enkelt samtykke eller godkjenning regnes som medhjelperkontakt. Omfatter telefonkonsultasjon (eksklusiv bestilling av time og spørsmål om enkle prøvesvar), enkel kontakt og under bestemte betingelser også konsultasjon hos medhjelper.</p> <p>Eksklusiv. Legekontakt.</p>	208, 188 105 173 62 60 147 173
190	Medhjelper	Se: Medarbeider.	188

<i>Nr</i>	<i>Begrep</i>	<i>Definisjon/Synonym/Anmerkninger</i>	<i>Kryssreferanser</i>
191	Medikamentell behandling	Medisinsk behandling av sykdom med legemiddel(er) . Legemidlet kan enten bli administrert av legen selv eller ved at pasienten får utskrevet resept . Inkluderer også veiledning om bruk av reseptfrie medikamenter. Synonym: Farmakologisk behandling, Farmakoterapi.	194, 176 241
192	Medisinsk grunnutdanning	Universitetsutdanning som fører frem til medisinsk embetseksamen.	
193	Medisinsk attføring	Se: Rehabilitering .	236
194	Medisinsk behandling	Behandling av sykdom, skader og funksjonshemninger som baserer seg på farmakologiske, biokjemiske og fysiologiske virkemidler og metoder (til forskjell fra f.eks. kirurgisk behandling). Begrepet medisinsk behandling brukes også i utvidet betydning synonymt med behandling for all behandling som er basert på medisinsk kunnskap og vitenskap. Se også: Behandling , Medikamentell behandling .	30 191
195	Medisinsk stønad	Ytelser som gis etter folketrygdloven til personer som på grunn av sykdom, legemsfeil, svangerskap og nedkomst trenger hjelp (28).	
196	Medisinsk utdanning	Utdanninge godkjent som medisinsk grunnutdanning , etterutdanning og videreutdanning .	192 66, 325
197	Melding	Opplysninger om helseforhold som en lege etter lov og forskrifter er pliktig til eller anmodet om å rapportere. Det omfatter blant annet melding om dødsfall, melding om fødsel, nyopptaget krefttilfeller, enkelte infeksjonssykdommer, medikamentmisbruk, yrkessykdommer/skader, sykmelding, vaksinasjoner, bivirkninger og tilfeller regulert av barnevernloven.	
198	Mellomlegg	Se: Egenandel .	53
199	Midlertidig pasient	Se: Pasient .	208
200	Minste basis data-sett	Et standard sett av data for registrering av opplysninger om kontakt, person, helseproblem og tiltak i primærhelsetjenesten: 1) <i>Person</i> : Fødselsnummer , kjønn, bosted , hjemsted. 2) <i>Kontakt</i> : Dato, klokkeslett, kontaktperson , kontakttype , hastegrad . 3) <i>Helseproblem</i> : Kontaktårsak/diagnose , nytt tilfelle. 4) <i>Tiltak</i> : Henvising .	85, 37 152, 154 93 155, 45, 296 121

<i>Nr</i>	<i>Begrep</i>	<i>Definisjon/Synonym/Anmerkninger</i>	<i>Kryssreferanser</i>
201	Normaltariff	<p>Et oppsett av ulike takster som beskriver ulike tjenester og betaling for disse (6, 9). Den definerer prinsipielt sett den prisen avtaleleger kan ta av pasienten for tjenesten som pasienten får.</p> <p>Legen kan på vegne av pasienten sette frem krav om trygderefusjon. En får dermed følgende sammenheng på de enkelte takster:</p> $\frac{\text{Honorartariff (takster etter Normaltariff)}}{\div \text{Trygderefusjon (etter refusjonstariff)}} = \text{Egenandel}$	<p>24 208, 114</p> <p>305</p> <p>53</p>
202	Nytt problem	Se: Helseproblem.	105
203	Nytt tilfelle	Se: Tilfelle.	296
204	Observasjonsdiagnose	<p>Se: Tentativ diagnose.</p> <p>Se også: Diagnose, Hoveddiagnose, Bidiagnose.</p>	<p>294</p> <p>45 125 34</p>
205	Offentlig godkjent lege	Se: Autorisert lege.	20
206	Omsorg	De kvalitative elementene som inngår i den hjelp og de tjenester som ytes og som ytrer seg ved at legen eller medarbeider på profesjonell og forpliktende måte viser forståelse og innlevelse, trøster og gir støtte, avlaster skyldfølelse og ansvar.	
207	Oppfølging	<p>Avtale om nye kontroller for et helseproblem etter første konsultasjon eller sykebesøk som ledd i den diagnostiske prosess - ekspektasjon av sykdomsutviklingen, i påvente av svar på undersøkelser eller prøver eller for vurdering av resultatet av en prøvebehandling.</p> <p>Se også: Kontroll, Etterkontroll.</p>	<p>158</p> <p>158 65</p>

Nr	Begrep	Definisjon/Synonym/Anmerkninger	Kryssreferanser
208	Pasient	<p>En person som henvender seg til helsevesenet med anmodning om helsehjelp eller som helsevesenet gir eller tilbyr helsehjelp i individuelle tilfeller (37). Begrepet pasient kan også omfatte ufødte personer.</p> <p>I allmennpraksis skiller man mellom:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Registrert pasient</i> er en pasient som har fått opprettet journal og som finnes i det aktive journalsystemet som er i bruk. • <i>Tidligere registrert pasient</i> er en pasient hvor journalen er tatt ut av det aktive journalsystemet eller arkivert. • <i>Listepasient</i> er en pasient som har en formell avtale om kontinuerlige legetjenester fra en fastlege. • <i>Fast pasient</i> er en pasient som, direkte eller indirekte, avtale om kontinuerlige legetjenester fra en bestemt allmennlege eller en bestemt legepraksis (5). • <i>Midlertidig pasient</i> er en pasient som mottar tjenester fra en allmennlege eller en legepraksis, men som er fast pasient hos en annen lege eller i en annen praksis. Inkluderer gjestepasient. • <i>Tidligere pasient</i> er en pasient som ikke lenger er fast pasient eller listepasient (eksklusive midlertidige pasient). 	<p>119 100</p> <p>135</p> <p>71</p> <p>7 220</p> <p>88</p>
209	Pasient-identifikasjon	Entydig identifikasjon til en pasient , f.eks. fødselsnummer, eget løpenummer (5).	208
210	Pasient-legekontakt	Se: Helsetjenestekontakt .	117
211	Pasientadministrativt arbeid	<p>Administrativt arbeid med direkte utspring i kontakt med den <i>enkelte</i> pasient. Det omfatter attester, legeerklæringer, søknader, rekvisisjoner, henvisninger, regningskort, meldinger, vedlikehold av pasientens journal, epikriser, prøvesvar.</p> <p>Vanligvis begrenses begrepet pasientadministrativt arbeid til denne typen oppgaver som ikke faller naturlig innenfor den tiden som er satt av i samband med en kontakt.</p>	<p>117 97, 171 286, 240, 121 235, 197 135, 63, 230</p>
212	Pasientjournal	Se: Journal .	135
213	Pasientkontakt	Se: Helsetjenestekontakt .	117

<i>Nr</i>	<i>Begrep</i>	<i>Definisjon/Synonym/Anmerkninger</i>	<i>Kryssreferanser</i>
214	Pasientpågang	Beskrivelse av etterspørselen ved en helsetjenesteenhet (en praksis, et legesenter, m.v.). I allmennpraksis vanligvis som antall legekontakter (sykebesøk og konsultasjoner) pr. tidsenhet (pr. dag, uke, etc.) for en bestemt periode.	173
215	Personnummer	De fem siste sifrene i en persons fødselsnummer .	85
216	Plage	Et symptom som volder lidelse (24). Brukes ofte som uttrykk for pasientens opplevde årsak til at helsetjenesten kontaktes.	283 155, 114
217	Pleie	Stell, pass og tilsyn, hjemme eller i institusjon, i samband med sykdom eller andre tilstander som reduserer en persons evne til å utføre nødvendige daglige aktiviteter eller ta vare på seg selv. Dette inkluderer pleie spesifikk for det aktuelle problemet(ene) og andre aktiviteter i samband med dette som stimulerer egenomsorg , fremmer helsen på annen måte og motvirker ytterligere tap av funksjonsevne.	57
218	Poliklinikk	En helsetjeneste tilknyttet sykehus og som yter tjenester til ikke innlagte pasienter (og med medisinsk personell som i hovedsaken omfatter spesialister) (5).	114, 276 104 181
219	Populasjon	En hel befolkning eller et utvalg av en befolkning som kan karakteriseres ved bestemte kjennetegn, f.eks. bosted , risikofaktor , sykdom etc.	29 37, 244, 269
220	Praksis	Den organisatoriske struktur hvor en enkelt lege yter helsetjenester til en befolkning (5). Her brukes praksis synonymt med legepraksis.	169 114, 29
221	Praktiserende spesialist	En spesialist som har opprettet og driver en praksis .	220
222	Prevalens	Antallet tilfeller tilstede (forekomsten) av et bestemt helseproblem i en gitt befolkning på et gitt tidspunkt. Se også: Insidens .	296 105, 29 132

<i>Nr</i>	<i>Begrep</i>	<i>Definisjon/Synonym/Anmerkninger</i>	<i>Kryssreferanser</i>
223	Primærhelsetjeneste	Den del av helsetjenesten som i første linje har ansvar for og tilbyr tjenestene der folk bor og arbeider, og som formidler og koordinerer de tjenestene pasienter trenger fra andre deler av helsetjenesten. Primærhelsetjeneste omfatter (Alma Ata deklarasjonen) (22): <ol style="list-style-type: none"> 1. veiledning og rådgivning av enkeltindivider og grupper i helse spørsmål gjennom: helseopplysning og helsefremmende arbeid, 2. fremme av adekvat matforsyning og god ernæring, 3. adekvat vannforsyning og grunnleggende hygiene, 4. helsetjeneste for mor og barn, inklusive familieplanlegging, 5. immunisering mot viktige infeksjonssykdommer, 6. forebyggelse og kontroll av lokale epidemier og helseproblemer: skole- og bedriftshelsetjeneste, 7. tilstrekkelig behandling og omsorg i samband med vanlige sykdommer og skader: lokale helsetjenester, 8. sørge for viktige medisiner. 	114 208
224	Primærlege	Allmennlege og/eller samfunnsmedisiner (eller kombinasjon av disse) som arbeider i primærhelsetjenesten (5).	7 223
225	Privat praksis	Se under Privatpraktiserende lege .	226
226	Privatpraktiserende lege	Lege som driver praksis som selvstendig næringsdrivende.	
227	Produktivitet	Produsert mengde pr. enhet. F.eks. antall sykebesøk pr. vakt, antall konsultasjoner pr. time (34).	
228	Prøve	Se: Laboratorieprøve .	165
229	Prøvemateriale	De bestandeler som blir undersøkt eller analysert ved en laboratorieprøve , f.eks blod, sekret, biopsier etc.	165
230	Prøvesvar	Laboratoriets beskrivelse og evt. tolkning av resultatet av laboratorieprøven .	166 165
231	Prøvetakning	De prosedyrene som utføres i samband med en laboratorieprøve for å fremskaffe (prøve)materialet, preparatet, registreringen, bildet, m.v. som skal brukes i analysen .	165 164
232	Psykoterapi	Behandling av sykdommer med psykologiske metoder (24).	
233	Pårørende	Person som er registrert som kontakt for informasjon om pasientens tilstand eller utvikling, dette er oftest familie eller verge.	208, 94
234	Refusjon	Se: Trygderefusjon .	305

<i>Nr</i>	<i>Begrep</i>	<i>Definisjon/Synonym/Anmerkninger</i>	<i>Kryssreferanser</i>
244	Risikofaktor	Livsstilsmessige, biologiske og miljømessige forhold som kan gi økt sannsynlighet for helseproblemer og som blir sett på som viktig i forebyggende og helsefremmende arbeid.	105
245	Råd	Helsehjelp basert på medisinsk faglige opplysninger om og forslag til tiltak og løsninger som er tilpasset pasientens forutsetninger og behov . Se også: Veiledning , Samtale .	100 302 115 322, 249
246	Samfunnsmedisin	Den delen av medisinen som er opptatt av og rettet mot helsetilstanden i hele eller grupper av befolkningen, livsmiljøet og samfunnsforholdene befolkningen lever i, og hvordan helsetjenesten og andre tiltak som iverksettes, imøtekommer behov og fungerer i forhold til å bedre folkehelsen.	
247	Samfunnsmedisiner	En lege som utøver samfunnsmedisin knyttet til en hel befolkning, en befolkningsgruppe, et geografisk område eller bestemte tjenester. Arbeidsoppgavene består i overvåkning av helsetilstanden og risikofaktorer, planlegging av tiltak, gjennomføring av tiltak og/eller evaluering av tiltak og virksomhet.	169, 246
248	Samlivsstatus	Beskrivelse av samliv i parforhold. Inndeles i gifte, (ugifte) samboende, lever ikke i samliv.	
249	Samtale	En allmennmedisinsk samtale er et kunnskapsbasert og målrettet terapeutisk virkemiddel. Den inneholder minst ett av følgende elementer: 1) At allmennlegen gir pasienten et navn på plagene, samt forespeiler han eller henne prognosen. 2) At allmennlegen deler sine medisinske kunnskaper med pasienten som utdyper og styrker pasientens egne handlingsalternativer (egenomsorg). 3) At allmennlegen viser forpliktende omsorg for pasienten. 4) At allmennlegen gir råd eller veiledning om målsettinger, løsninger og tiltak som kjennes realistisk og relevant for pasienten.	57 206 245, 322
250	Screening	Undersøkelse av en befolkningsgruppe ved hjelp av på forhånd utvalgt(e) laboratorieprøve(r) og/eller klinisk(e) undersøkelsesmetode(r) med det mål å avsløre ukjent sykdom eller medfødt feil for å kunne skille ut dem som muligens kan ha denne sykdommen fra dem som muligens ikke har den. Se også: Helsekontroll .	165 141 269 102

<i>Nr</i>	<i>Begrep</i>	<i>Definisjon/Synonym/Anmerkninger</i>	<i>Kryssreferanser</i>
262	Spesialist-helsetjeneste	Den delen av helsetjenesten som fylkeskommunene og staten har ansvar for i henhold til lov om sykehus (29) og lov om psykisk helsevern (32). Omfatter klinisk legespesialisttjeneste, klinisk psykologspesialisttjeneste, medisinsk laboratorietjeneste og røntgentjeneste.	114
263	Spesialist i allmennmedisin	Lege som etter gjeldende regler for videreutdanning er blitt godkjent som spesialist i allmennmedisin.	
264	Spesialist i samfunnsmedisin	Lege som etter gjeldende regler for videreutdanning er blitt godkjent som spesialist i samfunnsmedisin.	
265	Stillingsandel	Beskriver heltidsstillinger, deltidsstillinger, delte stillinger, etc. (43).	
266	Stykkpris	I tillegg til driftstilskudd fra kommunen får avtalelegen betaling pr. ytelse fra Folketrygden. Grunnlaget for denne betaling er " Normaltariff for den norske lægeforening".	52, 24 201
267	Støttebehandling	Hjelp og tiltak som fremmer vedlikehold av psykiske og sosiale funksjoner. Se også: Omsorg .	206
268	Sub-akutt sykdom	En mindre akutt sykdom . Vanligvis en sykdom som har en sykdomsperiode med en varighet fra fire uker til seks måneder (5). Se også: Akutt sykdom, Kronisk sykdom .	2 271 2, 160
269	Sykdom	En tilstand med svikt i organismens strukturer, deler eller systemer som resulterer i forstyrrelse av vitale fysiske eller psykologiske funksjoner. I en praktisk medisinsk sammenheng et helseproblem hos en person som kan bli karakterisert ved et kjent sett av symptomer, tegn eller laboratoriefunn som kan tilskrives kjent(e) årsak(er) eller et syndrom . Se også: Diagnose .	105 283, 272, 166 284 45
270	Sykdomsepisode	En episode med sykdom. Se også: Tilfelle, Sykdomsperiode .	64 296, 271

Nr	Begrep	Definisjon/Synonym/Anmerkninger	Kryssreferanser
271	Sykdomsperiode	<p>Varigheten av en sykdom hos en pasient fra tidspunkt for start til eventuell slutt på problemet for pasienten (5).</p> <p>Varigheten avgjør om en sykdom skal klassifiseres som akutt sykdom, sub-akutt sykdom eller kronisk sykdom.</p> <p>Se også: Episode, Tilfelle.</p>	<p>269, 208</p> <p>2, 268, 160</p> <p>64, 296</p>
272	Sykdomstegn	<p>Funn påvist ved klinisk undersøkelse (utslett, bilyder m.v).</p> <p>Se også: Symptom.</p>	<p>81, 141</p> <p>283</p>
273	Sykebesøk	<p>Henvendelse, forespørsel ved at legen oppsøker pasienten hjemme eller på det aktuelle eller avtalte møtested. Et sykebesøk forutsetter direkte kontakt mellom lege og pasient og at legen minst foretar en utredning.</p>	<p>50</p> <p>317</p>
274	Sykehistorie	Se: Anamnese .	15
275	Sykehjem	<p>Institusjon for heldøgns omsorg og pleie etter kommunehelsetjenesteloven med organisert legetjeneste, fysioterapitjeneste og sykepleietjeneste som yter tjenester innenfor ett eller flere av områdene medisinsk attføring, avlastning, permanent opphold, spesielt tilrettelagt opphold for funksjonshemmede, skjermet enhet for senildemente, selvstendig boenhet for barn/ungdom, dagopphold, natteopphold og/eller terminal pleie (10).</p> <p><i>Psykiatriske sykehjem</i> drives etter lov om psykisk helsevern (32) og <i>spesialsykehjem</i> etter sykehusloven (29).</p>	
276	Sykehus	<p>Medisinsk institusjon som etter lov om sykehus undersøker og/eller behandler pasienter og som gir pasienter opphold - kortvarig eller langvarig - så lenge undersøkelsen eller behandlingen krever det (29).</p>	<p>208</p> <p>312, 30</p>
277	Sykelighet	<p>Betegner omfanget av symptomer, plager, sykdom og funksjonshemming, fysisk eller psykisk hos den enkelte eller i en befolkning.</p> <p>Synonym: Morbiditet.</p> <p>Se også: Insidens, Prevalens.</p>	132, 222
278	Sykepengeattest	<p>Attest fra lege på at sykdom eller behandling for sykdom gjorde det nødvendig at pasienten ikke arbeidet en bestemt periode.</p>	

<i>Nr</i>	<i>Begrep</i>	<i>Definisjon/Synonym/Anmerkninger</i>	<i>Kryssreferanser</i>
279	Sykepleier	En person som etter utdanning er blitt offentlig godkjent sykepleier (31).	
280	Syketilfelle	Et tilfelle med en bestemt sykdom. Se også: Episode, Sykdomsperiode.	296 64, 271
281	Sykmelding	Melding på eget skjema til trygdekontor og arbeidsgiver om at en arbeidstaker er blitt syk. Se også: Sykepengeattest.	304 278
282	Sykmelding II	Særskilt legeerklæring gitt ved sykefravær utover 8 uker hvor legen skal vurdere mulighetene for arbeidsførhet igjen, behandlingsopplegg og en begrunnet funksjonsvurdering i forhold til aktuelt arbeid.	171
283	Symptom	Ethvert subjektivt (smerte, kvalme, kløe o.l.) eller objektivt (utslett, diare, besvimelse, o.l.) kjennetegn på sykdom som oppleves/observeres av pasienten eller andre.	269, 208
284	Syndrom	Et kompleks av symptomer og/eller sykdomstegn som opptrer sammen som resultat av felles (kjent eller ukjent) årsak(er) og som ved det representerer en klinisk diagnose .	283, 272 140
285	Særomsorg	Et organisert og avgrenset helsetjenestetilbud tilrettelagt for en spesiell pasientgruppe.	114
286	Søknad	Skriftlig forespørsel om helsetjenester eller andre ytelser som ikke er gjenstand for å bli rekvirert eller henvist til.	114 239 120
287	Takstsystem	Se: Normaltariff.	201
288	Tegn	Se: Sykdomstegn.	272
289	Telefaksresept	Resept sendt via telefaks. Resepten er bare gyldig på det apoteket som mottar den med telefaksutstyr. Resepten kan ikke reiteres (12).	241
290	Telefonkonsultasjon	Se: Enkel pasientkontakt uten fremmøte.	62
291	Telefonkontakt	Se: Enkel pasientkontakt uten fremmøte.	62
292	Telefonresept	Resept rekvirert gjennom telefon. Reseptutstederen må selv telefonere ordren. Resepten kan ikke reiteres og bare minste pakning kan rekvireres for narkotiske eller vanedannende legemidler (12).	241
293	Telefontilgjengelighet	Hvor vanskelig eller lett en pasient har for å få telefonisk kontakt med den praksisen han eller hun vanligvis søker hjelp hos.	220

Nr	Begrep	Definisjon/Synonym/Anmerkninger	Kryssreferanser
294	Tentativ diagnose	En foreløpig diagnose som er en utredningshypotese og som antas å kunne bli bekreftet ved videre utredning eller observasjon av utvikling. Synonym: Observasjonsdiagnose. Se også: Diagnose, Hoveddiagnose, Bidiagnose.	45 317 45 125 34
295	Terapeutisk tjeneste	Medisinsk-, kirurgisk-, fysikalsk- eller psykologisk behandling av et helseproblem.	
296	Tilfelle	En person i en befolkning som er registrert å ha en bestemt sykdom eller risikofaktor . Som <i>nytt tilfelle</i> regnes registreringen av en ny person i en befolkning med et bestemt sykdom eller risikofaktor, inkludert ny registrering etter et tilbakefall av et tidligere løst eller overstått tilfelle. Se også: Sykdomsepisode.	29 269, 244 270
297	Tilgjengelighet	Hvor vanskelig eller lett en pasient får dekket sitt behov for helsetjenester. Det bestemmes av dekningsgrad, ventetid, reiseavstand, åpningstid, legevakt, telefontilgjengelighet, fast lege.	115 44 324, 333, 183 293, 69
298	Tilknytningsform	Kommunen kan tilknytte seg leger enten ved kommunale stillinger med fast lønn eller ved avtaler om driftstilskudd med privatpraktiserende leger. Det finnes også leger uten avtale med kommunen.	73, 21 170
299	Tilleggshonorar	Honorarer en lege krever for en tjeneste som ikke dekkes av trygderefusjonen og egenandel .	201, 53
300	Tilsynslege	Lege som har som oppgave å tilse at medisinske behov blir dekket i en bestemt pasientgruppe eller andre personer underlagt et særlig offentlig ansvar. Det er ofte slik at den samme legen også har som oppgave å tilby den helsehjelpen som er nødvendig.	115 100
301	Tilsynsmyndighet	Statens helsetilsyn og fylkeslegene (33).	
302	Tiltak	Omfatter utredning, samtale, behandling, forebygging, helsefremmende arbeid, habilitering, rehabilitering, pleie.	317, 249, 30, 79 98, 92, , 236 217
303	Trygd	Offentlig organiserte støtteordninger som skal sikre medlemmene økonomisk når arbeidsinntekten faller bort, og gi støtte til behandling, institusjonsopphold, rehabilitering, syketransport, hjelpemidler m.v. (6).	

Nr	Begrep	Definisjon/Synonym/Anmerkninger	Kryssreferanser
304	Trygdekontor	Lokalt kontor (under Rikstrygdeverket) i hver kommune, evt. med filialer, som har delegert myndighet og saksbehandlingsoppgaver og sørger for utbetalinger av trygd og refusjon for medisinsk behandling.	
305	Trygderefusjon	Den delen av oppgjøret for en tjeneste som pasienten etter lov om folketrygd kan kreve dekket av trygden. Vanligvis vil legen på vegne av pasienten kunne kreve dette beløpet utbetalt direkte til seg.	
306	Trygderesept	Se: Blåresept .	36
307	Trygderetten	Administrativ, domstol-lignende ankeinstans som behandler klager over enkeltvedtak om ytelser etter lov om folketrygd. Sammensatt av jurister, leger, attføringskyndige og lekfolk (6).	
308	Turnuskandidat	Medisinsk kandidat som avtjener obligatorisk tjeneste i allmennpraksis eller ved sykehus for å oppnå rett til autorisasjon.	
309	Uførepensjon	Den økonomiske stønaden fra folketrygden som en person har rett til etter å ha gjennomgått behandling, arbeidstrening, opplæring eller annen form for attføring som er hensiktsmessig, og fortsatt har en ervervsevne som er varig nedsatt med minst halvparten og i vesentlig grad skyldes sykdom, skade eller lyte, har rett til (28).	19
310	Uførhet	Medisinsk betinget svikt i evnen til å greie inntektsgivende arbeid (6). Se også: Uførepensjon .	309
311	Ulykke	Se: Skade .	254
312	Undersøkelse	Omfatter anamnese og/eller klinisk undersøkelse , samt eventuelt tilhørende laboratorieprøver . Inkl.: <ul style="list-style-type: none"> • <i>generell</i> eller <i>fullstendig undersøkelse</i> (fullstendig anamnese, klinisk undersøkelse og et standard sett prøver, f.eks. i samband med innleggelse i sykehus), • <i>spesifikk</i> eller <i>delvis undersøkelse</i> (anamnese, undersøkelse og relevante prøver med tanke på spesifikk(e) sykdom(mer), f.eks. hjertekar sykdom, underlivssykdom). 	15, 141 165
313	Utdannelse	Medisinsk utdanning. Se: Grunnutdanning, Videreutdanning, Etterutdanning.	192 325 66
314	Utekontor	Et legekantor som etter avtale betjenes av lege(r) som har et annet kontor som sitt faste hovedkontor.	

Nr	Begrep	Definisjon/Synonym/Anmerkninger	Kryssreferanser
315	Utnyttelse	Beskrivelse av den virkelige utnyttelsen av ressurserne. F.eks. gjennomsnittlig antall senger i bruk til enhver tid. Antall årsverk reelt utført når fravær, permisjoner, ubesatte stillinger og overtid/ekstraarbeid er medregnet (34). Se også: Kapasitet.	136
316	Utnyttelsesgrad	Forholdet mellom kapasitet og utnyttelse . F.eks. andelen senger i bruk i forhold til det som totalt finnes (34).	136, 315
317	Utredning	De vurderinger og undersøkelser som gir grunnlag for å ta stilling til om og i tilfelle hvilke tiltak som bør iverksettes for å dekke pasientens behov (37).	328, 312 302
318	Vaksinasjon	Å gi vaksine .	319
319	Vaksine	En oppløsning med inaktiverte eller drepte mikroorganismer som administreres intrakutant, subcutant, intramuskulært eller oralt for å indusere immunitet mot bestemte infeksjonssykdommer.	
320	Vaktgodtgjørelse	Tidslønn for vaktberedskap.	
321	Vanlig time	Avtale om konsultasjon som ikke er øyeblikkelig hjelp .	331
322	Veiledning	Helsehjelp basert på medisinsk faglig opplæring og instruksjon, som er tilpasset pasientens forutsetninger og behov . Se også: Råd, Samtale, Egenomsorg.	100 115 245 249 57
323	Venteliste	Ordnet liste, evt. EDB-lagret register, over personer som venter på undersøkelse eller behandling (13). Se også: Avtalebok.	22
324	Ventetid	Den tiden det tar fra en avtale om helsehjelp blir inngått til den faktisk blir påbegynt. Det skilles gjerne mellom ventetid i forhold til en venteliste (avtalebok) og ventetid på venterommet. I allmennlegetjenesten beregnes gjennomsnittlig ventetid vanligvis på grunnlag av antall dager som går fra den dagen timen er bestilt til konsultasjon eller sykebesøk finner sted for et nytt tilfelle (øyeblikkelig hjelp, avtaler om oppfølging, kontroll og etterkontroll er ekskludert). Se også: Tilgjengelighet.	22 8 147 273, 296 297

<i>Nr</i>	<i>Begrep</i>	<i>Definisjon/Synonym/Anmerkninger</i>	<i>Kryssreferanser</i>
325	Videreutdanning	Utdanning etter grunnutdanning etter bestemte regler som kvalifiserer til spesialistgodkjenning i et bestemt fag, inkludert allmenntidisin og samfunntidisin (5).	9, 246
326	Villet egenskade	Se: Skade .	254
327	Vold	Se: Skade .	254
328	Vurdering	Den overveielien som en helsearbeider gjør om hva det grunn til å foreta seg ved en henvendelse. Han eller hun må vurdere om det etter de opplysninger som blir gitt, gir grunnlag for øyeblikkelig hjelp, utredning eller om det er forsvarlig å be pasienten se saken an.	96 331, 317
329	Yrkesmessig attføring	Se: Attføring .	
330	Yrkesstatus	En persons stilling i forhold til arbeidslivet. Hovedskille går mellom dem som er i inntektsgivende arbeid og dem som ikke er. Det er vanlig å skille mellom følgende grupper: <ul style="list-style-type: none"> • Yrkesaktiv (har inntektsgivende arbeid), • Arbeidsledig, • Under utdanning, • Hjemmeværende, • Trygdet (mottar attførings- eller uføretrygd), • Pensjonert (alderspensionert). 	
331	Øyeblikkelig hjelp	Den helsehjelp som helsetjenesten eller en helsearbeider er pliktig til å yte uten opphold eller snarest når det etter de foreliggende opplysninger må antas at det er påtrengende nødvendig (26, 29). Vanligvis omfatter dette helsehjelp som er nødvendig å yte snarest, som ikke er planlagt på forhånd og som gis innen 24 timer.	100, 114, 96
332	Åpent venterom	En ordningen med "åpent venterom" innebærer at pasientene kommer uten å ha timeavtale og bare venter på tur. Det er ingen timebestilling.	
333	Åpningstid	Den delen av dagen (eller visse dager) et legekantor holdes åpent for fremmøte.	

Bibliografi

1. Anderson KN, Anderson LE, Glanze WD. Mosby's Medical, Nursing and allied Health Dictionary. St. Louis: Mosby - Year Book, Inc., 1994.
2. APLF,NSAM,OLL. Minimum basis datasett for primærhelsetjenesten. Oslo: Den norske lægeforening, 1991.
3. Asheim O, Brede K, Thommessen B. Språk og argumentasjon. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag, 1984.
4. Bentsen BG, Bruusgaard D, Evensen ÅR, Fugelli P, Aaraas I (red). Allmenntidning - fag og praksis. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag, 1991.
5. Bentsen BG, Norsk Selskap for allmenntidning. Klassifikasjoner og definisjoner for primærhelsetjenesten. Oslo: Tano, 1991.
6. Bojer H, Engelstad F, Heidar K, Hernes H, Stjernø S (red.). Norsk Samfunnsleksikon. Oslo: Pax Forlag A/S, 1987.
7. Borchgrevink CF. Bivirkningsnemdas arbeid. Tidsskr Nor Lægeforen 1987;107:871-3.
8. Den norske lægeforening, Kommunenes Sentralforbund. Overenskomst om legers avtaler med kommunene om drift av privat allmenntidning etter lov om helsetjenesten i kommunene. Oslo: Den norske lægeforening, 1992, eller evt. senere versjon av denne.
9. Den norske Lægeforening. Normaltariff for allmenntidning 1994-95. Oslo: Den norske Lægeforening, 1994.
10. Forskrift av 14. november 1988 for sykehjem og boform for heldøgns omsorg og pleie, eller evt. senere versjon av denne.
11. Forskrift av 17. mars 1989 om leger og helseinstitusjons journal for pasient, eller evt. senere versjon av denne.
12. Forskrift av 19. febr. 1986 om rekvirering og utlevering av legemidler fra apotek, eller evt. senere versjon av denne.
13. Forskrifter av 25. juli 1990 om ventelisteregistre og prioritering av pasienter, eller evt. senere versjon av denne.
14. Gervas J. Minimum Basic Data Set in General Practice: Definitions and Coding, Family Practice 1992;9:
15. Gilbert M, Johannesen A, Juvkam PC, Lexow K, Nesje L. Norsk indeks for medisinsk nødhjelp. Stavanger: Åsmund S. Lærdal A/S, 1994.
16. Grimsmo A, Grimstad SA, Lilleholt O, Snoen SE, Storset B. Informasjon til planlegging og sammenlikning i kommunene. Tidsskr Nor Lægeforen 1994; 114: 1977-82.

17. Grimsmo A, Grimstad SA, Lilleholt O, Snoen SE, Storset B. Informasjon til kvalitetssikring og selvevaluering i allmennpraksis. Tidsskr Nor Lægeforen 1994;114:1983-7.
18. Grimsmo, A. Styrings- og informasjonshjulet - Forslag til helse- og sosialindikatorer i kommunene, rapport 220193. Surnadal: Samfunnsmedisinsk forskningssenter Surnadal, 1993.
19. Helsedirektoratet. Medisinsk rehabilitering, planlegging og organisering. Veiledningsserie 3-91. Oslo: Helsedirektoratet, 1991.
20. Helsedirektoratet. Sikring av kvalitet i helsetjenesten. Helsedirektoratets utredningsserie 4-91. Oslo: Helsedirektoratet, 1991.
21. Hjort PF. Foredrag ved «Culture and health» i Oslo 1995.
22. Kromberg M. Primary Health Care in the Nordic Countries in the early 1990s. København: Nordisk Medicinalstatistisk Komite (NOMESKO), 1994.
23. Landau SI. Dictionaries. The Art and Craft of Lexicography. Cambridge: Cambridge University Press, 1990.
24. Landrø MI, Boye W. Bokmålsordboka. Definisjons- og rettskrivingsordbok. Oslo: Universitetsforlaget, 1993.
25. Lov av 12. juni 1987 om drift av apotek m.v., eller evt. senere versjon av denne.
26. Lov av 13. juni 1980 om leger, eller evt. senere versjon av denne.
27. Lov av 16. januar 1970 om folkeregistrering, eller evt. senere versjon av denne.
28. Lov av 17. juni 1966 om folketrygd og tilhørende forskrifter, eller evt. senere versjon av denne.
29. Lov av 19. juni 1969 om sykehus, eller evt. senere versjon av denne.
30. Lov av 19. november 1982 nr. 66 om helsetjenesten i kommunene med endringer, sist ved lov av 17. juli 1992 nr. 100, eller evt. senere versjon av denne.
31. Lov av 24. juni 1988 om godkjenning av sykepleiere og tilhørende forskrifter, eller evt. senere versjoner av disse.
32. Lov av 28. april 1961 om psykisk helsevern, eller evt. senere versjon av denne.
33. Lov om statlig tilsyn med helsetjenesten, 30. mars, Nr. 15 1984.
34. Norske kommuners sentralforbund. Resultatvurdering i fylkeskommuner og kommuner. Kommunal rapport nr. 24 1983. Oslo: Kommuneforlaget, 1983.
35. NOU 1991: 7. Spesialisthelsetjenesten m.m.. Oslo: Statens forvaltningstjeneste, 1991. Statens forvaltningstjeneste, 1992.
36. NOU 1992: 10. Finansieringsordninger for allmennlege- og fysioterapitjeneste. Oslo: Statens

forvaltningstjeneste, 1992.

37. NOU 1992: 8. Lov om pasientrettigheter. Oslo: Statens forvaltningstjeneste, 1992.
38. Ot.prp. nr. 60 (1993-1994). Om endringer i lov av 19. november 1982 nr. 66 om helsetjenesten i kommunene og i visse andre lover.
39. Pettersen B. Indikatorer for allmennlegetjenesten, Arbeidsrapport nr. 2/1993. Oslo: Seksjon for helsetjenesteforskning, Statens institutt for folkehelse, 1993.
40. Rundskriv I-14/95. Endringer i lov om helsetjenesten i kommunene. Oslo: Sosial- og helsedepartementet, 1995.
41. Statens Institutt for Folkehelse. Veileder for SIFFs Skaderegister. Del 1. Oslo: Statens Institutt for Folkehelse, 1990.
42. Svensen A. Handbok i leksikografi. Principer og metoder i ordboksarbeidet. Stockholm: Esselte Studium, 1987.
43. Sæter T., m.fl. Administrativ definisjonskatalog for somatiske sykehus, 2. utgave. Trondheim: Kompetansesenter for IT i helsevesenet, 1995.